

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс — 94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

Рада НАКСУ

Засідання Ради НАКСУ 2

Громадські слухання

II Всеукраїнські громадські слухання
"Україна напередодні Міжнародного року кооперативів" 6

Міжнародний день кредитних спілок

Відлуння свята 8

Міжнародна співпраця

Проект "АгроІнвест" допоможе сільському господарству 10

Фінансовий аналіз

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок - членів НАКСУ
за III квартал 2011 року 13

З життя кредитних спілок

"Взаємопоміч" - це доступність і прозорість 21

Кредитна спілка "Народний кредит":
"Працюємо гідно і з думкою про людей" 24

Яскравий 2011 рік кредитної спілки "Агро-Кредит" 26

Навчання

Семінар-практикум "Організація системи захисту
персональних даних у кредитній спілці" 27

Поради та рекомендації

Складання річної звітності. Інвентаризація 29

Про документообіг у кредитних спілках 36

Щодо сумісництва та суміщення посад державних службовців
з посадами в органах управління КС 45

Новини партнерів

МБКІ: більше п'яти років динамічного розвитку
на ринку кредитної звітності України 43

Свято наближається

Мистецтво дарувати 50

ЗАСІДАННЯ РАДИ НАКСУ

18 жовтня 2011 року відбулося чергове засідання Ради Національної асоціації кредитних спілок України. На зборах були присутні новообрані члени Ради НАКСУ Валентина Чумакова, Юрій Ковальов, Юнус Аблямітов, Мирон Сарвадій, Петро Харченко, Вікторія Гурова, Олена Грузіна, Ігор Мустафаєв, Станіслава Шахоріна, Тетяна Хлопоніна, Анатолій Занюк, Ганна Семенчук, Олена Маковій, Наталія Панчищенко; члени Наглядового Комітету НАКСУ: Ірина Боголюбова та Оксана Булаєнко; Виконавча дирекція НАКСУ: Петро Козинець, Людмила Кравченко, Катерина Калустова.

На засіданні Ради головними були організаційні питання:

1. Вибори Голови, заступників та Секретаря Ради НАКСУ.
2. Вибори членів Президії Ради НАКСУ.
3. Призначення Президента та Віце-президентів НАКСУ.

Згідно зі Статутом НАКСУ, в областях попередньо були проведені звітно-виборні збори представників кредитних спілок - членів НАКСУ, де обиралися члени Ради НАКСУ. Голова Наглядового Комітету НАКСУ Ірина Боголюбова оголосила результати обрання членів Ради

НАКСУ. Від кредитних спілок - членів НАКСУ Івано-Франківської області обрано Василя Микитина (КС "Самопоміч", м. Івано-Франківськ);

- АР Крим - Юнуса Аблямітова (КС "Ля Ріба", м. Сімферополь);
- м. Севастополь - Олену Гавриленко (КС "Егіда", м. Севастополь);
- Донецької області - Юрія Ковальова (КС "Кредитсталь", м. Маріуполь);
- Дніпропетровської області - Ольгу Зеленську (КС "Захист", м. Кривий Ріг);
- Закарпатської області - Мирона Сарвадія (КС "Йван", м. Хуст);
- Запорізької області - Петра Харченка (КС "Мелітополь-кредит", м. Мелітополь);
- Київської області - Олену Грузіну (КС "Партнер", м. Славутич);
- м. Києва - Вікторію Гурову (КС "Форт", м. Київ);
- Луганської області - Наталію Панчищенко

(КС "Добродій", м. Брянка);
 - Львівської області - Ігоря Кріля (КС "Відродження", м. Трускавець);
 - Миколаївської області - Миколу Чумакова (КС "Світовид", м. Первомайськ);
 - Тернопільської області - Станіславу Шахоріну (КС "Теребовля", м. Теребовля);
 - Харківської області - Тетяну Хлопоніну (КС "Карат", м. Куп'янськ);
 - Хмельницької області - Анатолія Занюка (КС "Ощадність", м. Кам'янець-Подільський);
 - Черкаської області - Ганну Семенчук (КС "Кредит-Чорнобиль", м. Умань);
 - Чернігівської області - Олену Маковій (КС "Моя Родина", м. Чернігів).

За результатами голосування Головою Ради НАКСУ повторно обрано Анатолія Занюка (КС "Ощадність", м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.), заступниками Голови Ради НАКСУ - Юрія Ковальова (КС "Кредитсталь", м. Маріуполь Донецької обл.) та Ігоря Кріля (КС "Відродження", м. Трускавець Львівської обл.), Секретарем Ради - Олену Маковій (КС "Моя Родина", м. Чернігів).

У наступному році Президія Ради НАКСУ працюватиме у наступному оновленому складі: Анатолій Занюк (КС "Ощадність", м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.), Юрій Ковальов (КС "Кредитсталь", м. Маріуполь Донецької обл.), Ігор Кріль (КС "Відродження", м. Трускавець Львівської обл.), Олена Маковій (КС "Моя Родина", м. Чернігів), Ігор Мустафаєв (КС "АР МОУ", м. Одеса), Петро Харченко (КС "Мелітополь-кредит", м. Мелітополь Запорізької обл.), Наталія Панчищенко (КС "Добродій", м. Брянка Луганської обл.).

У зв'язку із закінченням терміну повноважень Президента НАКСУ, на цю посаду підтверджено повноваження Петра Козинця. Також підтверджено повноваження Віце-президентів НАКСУ Людмили Кравченко та Катерини Калустової.

Після вирішення організаційних питань Президент НАКСУ, від імені Виконавчої дирекції, звітував перед присутніми про діяльність Виконавчої дирекції за період, що пройшов після останнього засідання Ради НАКСУ. Було зазначено, що в цілому ситуація у кредитних спілках системи НАКСУ, виходячи із загальних показників, дещо покращилася, проте це не стосується 10 спілок, ситуація у яких тяжка. Інша частина спілок працює стабільно.

У другому півріччі значно активізовано навчальну діяльність НАКСУ.

Далі Президент НАКСУ проінформував членів Ради про щойно проведену Міжнародну Науково-практичну конференцію НАКСУ та щодо ініціатив з приводу проведення міжнародних заходів у наступному році.

Значна частина звіту містила інформацію про діяльність НАКСУ щодо лобювання законо-

давчих змін для кредитних спілок. Законодавчих ініціатив та пропозицій, яким чином вирішити дані питання в законодавчому полі, сьогодні існує забагато. Зараз у Верховній Раді на різних стадіях розгляду знаходяться три законопроекти, що мають забезпечити діяльність кредитних спілок в нинішніх умовах: це проект Закону № 2256, який вносить істотні зміни в усю систему кредитної кооперації, проект Закону про фонд гарантування вкладів і проект Закону стосовно саморегульованих організацій. Окрім цього, продовжуючи супровід та підтримку цих законопроектів, регулятор готує ще два законопроекти по кредитних спілках: про Фонд гарантування вкладів і стосовно питань санації (ліквідації) кредитних спілок, які в багатьох випадках суперечать трьом попереднім. З цього приводу НАКСУ вважає, що було б розумно представникам законодавчої і виконавчої влади разом з учасниками ринку чітко визначитися з цими законодавчими ініціативами. Передусім необхідно негайно допрацювати Закон України № 2256 "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності системи кредитної кооперації", макси-

мально включивши до нього питання інших законопроектів.

Також Президент НАКСУ торкнувся теми надання професійним об'єднанням кредитних спілок статусу саморегульованості. Як було зазначено, однією з головних проблем врегулювання законодавства є суттєві розбіжності позицій ВАКС та НАКСУ по ряду принципів законодавчих змін. Це дуже негативно впливає на процес лобіювання. Члени Ради були одностайними у негативних оцінках по ряду принципів пунктів відомих директив ВАКС щодо офіційної позиції ВАКС з ключових питань реформування національної системи кредитної кооперації.

По закінченню звіту розгорілася активна дискусія щодо вищезазваної проблеми. Врахувавши пропозицію Юрія Ковальова, учасниками засідання було прийнято рішення про підготовку офіційного листа від НАКСУ до ВАКС з пропозицією відновити діяльність спільної Координаційної Ради, яку було створено ще 2 роки тому, для взаємоузгодження позицій.

Далі учасники засідання підтримали ініціативу НАКСУ щодо проведення найближчим часом круглого столу з питань законодавчого врегулювання діяльності кредитних спілок.

На поточному засіданні Ради було прийняте одностайне рішення про прийом в члени НАКСУ кредитної спілки "Всеукраїнський бізнес-центр" (м. Київ). Також члени Ради ухвалили рішення задовольнити заяви на вихід з НАКСУ КС "Софія" (м. Львів) у зв'язку з припиненням діяльності, КС "Перший діалог" (м. Кіровоград) та КС "Бліц-кредит" (м. Севастополь).

ЗАСІДАННЯ РАДИ НАКСУ

8 грудня 2011 року відбулося чергове засідання Ради Національної асоціації кредитних спілок України, в якому взяли участь члени Ради НАКСУ: Анатолій Занюк, Василь Микитин, Юрій Ковальов, Ольга Зеленська, Юнус Аблямітов, Мирон Сарвадій, Петро Харченко, Вікторія Гурова, Наталія Панчищенко, Олена Грузіна, Ігор Криль, Валентина Чумакова, Станіслава Шахоріна, Тетяна Хлопоніна, Олег Арсьонов, Ганна Семенчук, Олена Маковій; члени Наглядового Комітету НАКСУ: Ірина Боголюбова, Оксана Булаєнко, Володимир Науменко, Тетяна Савченко, Данія Дзядига; Виконавча дирекція НАКСУ: Петро Козинець та Людмила Кравченко.

На розгляд Ради було винесено питання щодо: затвердження протоколу попереднього засідання; заслуховування звіту Виконавчої дирекції НАКСУ за період, що пройшов після останнього засідання Ради НАКСУ; ходу виконання бюджету за 2011 рік; створення служби внутрішніх ревізій НАКСУ та проекту бюджету НАКСУ на 2012 рік.

За пропозицією Президента НАКСУ до порядку денного було включено питання про позицію Ради НАКСУ щодо вузлових питань законодавчих змін у діяльності кредитних спілок.

Президент НАКСУ, від імені Виконавчої дирекції, поінформував учасників засідання щодо напрямків та аспектів діяльності Асоціації за останній період. Було проведено ряд спеціалізованих семінарів з проблем законодавчих новацій по організації системи захисту персональних даних в кредитних спілках у центральному, східному та західному регіонах України; здійснено комплекс організаційних заходів, пов'язаних з проведенням семінарів для Голів правлінь, головних бухгалтерів та відповідальних за фінансовий моніторинг по обов'язкових програмах.

НАКСУ проведено велику роботу з розгортання співпраці за кількома напрямками з американським проектом "АгроІнвест". 7 грудня відбувся круглий стіл – засідання Робочої групи з агрокредитування при НАКСУ за підтрим-

ки проекту USAID АгроІнвест, у якому взяло участь близько 30 кредитних спілок системи НАКСУ (докладніше читайте на с.10).

Згідно зі змінами до Статуту, прийнятими на минулій Звітно-виборній конференції НАКСУ, триває робота з Проектом щодо запровадження системи внутрішніх ревізій.

Також було проаналізовано звітність кредитних спілок – членів НАКСУ за III квартал та розіслано зворотні пакети.

Петро Козинець вчергове привернув увагу присутніх на те, що 2012 рік ООН оголошено Міжнародним роком кооперації, який почався 1 жовтня цього року. З цього приводу НАКСУ має ряд ініціатив з проведення святкових та робочих заходів на державному рівні, тим більше, що на наступний рік припадає і 20-річчя відродження кредитної кооперації в Україні. У зв'язку з цим НАКСУ взяла активну участь у підготовці державних рішень з нагоди Року кооперативів.

Далі у своєму звіті Президент НАКСУ велику увагу приділив питанню лобіювання. Було проведено два засідання Робочих груп при ДФП з питань законодавства. Загальними зусиллями було вироблено оптимальну редакцію Концепції розвитку системи кредитної кооперації.

Триває робота з Комітетом Верховної Ради України з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики. Протягом жовтня–грудня НАКСУ взяла участь у засіданнях трьох круглих столів. Зокрема, під час засідання 6 грудня обговорювалась тема неефективної роботи державного регулятора під час здійснення дозвільних процедур для учасників ринків фінансових послуг. У ході активної дискусії усі учасники

зборів піддали гострій критиці діяльність державного регулятора у частині здійснення дозвільних процедур. Під час засідання круглого столу Петро Козинець, зокрема, зазначив, що ситуація на ринку кредитних спілок у питаннях переліцензування є катастрофічною. За даними ДФП, з 608 усіх зареєстрованих кредитних спілок ліцензії має лише 241 КС. Не можуть отримати ліцензії 260 кредитних спілок і більше половини з них залишаються без ліцензій через бюрократичний підхід до процесу переліцензування з боку Державної комісії, який паралізує роботу абсолютно здорових установ. Усі учасники засідання, окрім Президента ВАКС, були однастайними у тому, що Держфінпослуг веде руйнівну політику по відношенню до ринків фінансових послуг.

Під час засідання круглого столу 8 грудня НАКСУ виступила категорично проти прийняття Закону про фонд гарантування вкладів членів кредитних спілок у тому вигляді, в якому він перебуває сьогодні. Петро Козинець зазначив, що НАКСУ ще з 2002 року наголошувала на необхідності створення державного фонду гарантування вкладів членів КС. Але треба мати на увазі, що у 2008 році більше 500 спілок мали ліцензії, а депозити склали більше 5 млрд. грн. Сьогодні ж, частково через кризові явища, але здебільшого завдяки «зусиллям» державного регулятора ринок доведено до того, що з 600 спілок лише 240 мають ліцензії, а загальні депозити складають трохи більше 1 млрд. грн. Тому сьогодні говорити про створення окремого фонду є безглуздом. Замість того, щоб займатися популізмом, потрібно вивчити дане питання і відпрацювати поступове створення відповідної структури при державному регулято-

рі, на яку покласти усі функції Фонду разом із відповідальністю за своє регулювання та контроль.

Крім того, НАКСУ ініціювала розгляд питань звітності КС. Було проведено два засідання у ДФП, пропозиції Асоціації частково прийняті. Також зараз йде тестування програми по звітності в режимі он-лайн.

Далі, згідно з регламентом, Віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко ознайомила учасників засідання з ходом виконання бюджету НАКСУ за 11 місяців 2011 року. Після обговорення було представлено проект бюджету на 2012 рік. В ході обговорення відбулась дискусія з питань модернізації існуючої структури категорій та щоквартальних членських внесків до НАКСУ. За результатами обговорення було зменшено кількість категорій кредитних спілок — членів НАКСУ з 6 до 5 та затверджено дещо змінену шкалу членських внесків. Також було затверджено бюджет НАКСУ на 2012 рік.

II ВСЕУКРАЇНСЬКІ ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ "УКРАЇНА НАПЕРЕДОДНІ МІЖНАРОДНОГО РОКУ КООПЕРАТИВІВ"

Як відомо, Організація Об'єднаних Націй оголосила 2012 рік Міжнародним роком кооперативів.

З ініціативи Союзу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України та Київської регіональної спілки споживчої кооперації за підтримки Асоціації фермерів та приватних землевласни-

ків та Проекту агентства США з міжнародного розвитку «АгроІнвест» 15 грудня 2011 року пройшли II Всеукраїнські громадські слухання «Україна напередодні Міжнародного року кооперативів». Господарем події виступив Київський інститут бізнесу і права, який того дня прийняв близько 150 учасників з усієї України.

На громадських слуханнях були присутні де-

путати Верховної Ради України, представники Кабінету Міністрів, Міністерства аграрної політики, представники міжнародних проектів, які працюють перш за все з сільгоспвиробниками, у т.ч. Проекту «АгроІнвест», численні представники засобів масової інформації.

На даному загальнонаціональному заході були представлені три гілки кооперації України: кредитної, сільськогосподарської та споживчої. В засіданні взяли участь представники кредитних спілок — членів НАКСУ, ВАКС та Укоопспілки.

Після коротких привітань господарів заходу з доповідями про стан сільськогосподарської кооперації в Україні виступив Голова Союзу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів І. Ф. Томич та про історію та стан сучасної кредитної кооперації в Україні — Президент НАКСУ Петро Козинець.

У своїй доповіді Петро Миколайович зробив короткий екскурс в історію кредитної кооперації і детально зупинився на сьогоднішньому стані кредитних спілок України. Він, зокрема, зазначив, що, незважаючи на складність економічного становища та штучні перепони з боку деяких можновладців, абсолютна більшість із 600 діючих кредитних спілок успішно працюють, виконують всі зобов'язання, не припиняли кредитування в найскладніші часи. Більше половини з них демонструють позитивну динаміку росту. Подальшому росту і розвитку руху кредитних спілок України НАКСУ мають сприяти термінове прийняття необхідних змін в законодавстві щодо розвитку кредитних спілок, цивілізоване виведення з ринку неплатоспроможних кредитних спілок з максимальним врахуванням інтересів вкладників і правових наслідків для їх керівництва, де були допущені зловживання, забезпечення підтримки подальшого розвитку кредитної кооперації з боку держави, кардинальний перегляд системи державного регулювання діяльності кредитних спілок та значне поліпшення взаємодії між кредитною,

сільськогосподарською та споживчою кооперацією, і перш за все, на регіональному рівні.

Хід засідання продовжили виступи представників влади та кооператорів з багатьох регіонів України. Серед інших виступаючих, Євген Дзюба, голова спостережної ради кредитної спілки «Сватова Лучка», зокрема, розповів про стан кредитної кооперації на Луганщині, зупинившись на необхідності тісної співпраці всіх гілок кооперації.

Цей захід можна вважати своєрідним стартом Міжнародного року кооперативів в Україні. У доповідях усіх виступаючих зазначалось, що це є добра нагода звернутись до держави повернутись лицем до кооперації, яка здатна серйозно вплинути як на розвиток економіки, так і на добробут кожної української родини. Особливе значення це може мати для села: було відзначено, що останніми роками пріоритетність розвитку сільської кооперації значно зменшилась. Представники державної влади, присутні на слуханнях, завірили учасників заходу у тому, що держава сприятиме розвитку кооперації. Тому підтвердження і цитата з виступу Президента України В. Януковича на урочистому зібранні з нагоди Дня працівників сільського господарства у листопаді цього року: «Новий кооперативний рух на селі має стати важливим фундаментом структурної перебудови сільського господарства. Розвиток кооперації дозволить підвищити дохідність виробництва, позбутися засилля посередників, зміцнити бюджет та можливості кожної родини на селі».

У ході спілкування представники НАКСУ ознайомилися з діяльністю Київського інституту бізнесу і права, обговорили можливі шляхи співпраці.

Під час підведення підсумків особливо було наголошено на необхідності більш тісної співпраці всіх гілок кооперації в Україні на загальнодержавному та регіональному рівні, у тому числі для сприяння лобістським зусиллям, та прийнято відповідну резолюцію.

ВІДЛУННЯ СВЯТА

Восени увесь кооперативний рух світу відзначав професійне свято - Міжнародний день кредитних спілок. І хай би які негаразди - економічні чи політичні - не вирували навколо, свята ніхто не скасовував. Щороку кредитні спілки використовують його як слушну нагоду, щоб привернути до себе максимум уваги з боку держави, провести День відкритих дверей, ярмарки, конкурси, поспілкуватися між собою, відзначити кращих тощо.

Ряд кредитних спілок системи НАКСУ поділилися з "Бюлетенем" інформацією про події, що відбулися в канун професійного свята. Наприклад, колектив кредитної спілки "Юрт" з кримського міста Білогорська відзначив цей день виграшем у Вищому адміністративному суді України касаційної скарги Державної податкової інспекції.

У кредитній спілці "Надія" з м. Тлумач Івано-Франківської області було проведено просвітницьку роботу серед членів КС щодо діяльності спілки, а також з 20 жовтня 2011 року (Міжнародного дня КС) знижено річну процентну ставку з надання кредитів членам КС.

На луганському телеканалі "ІРТА", у програмі "Репортер" трансливався сюжет про День відкритих дверей у кредитній спілці "Агро-кредит", а у газеті "Молодогвардієць" опубліковане інтер'ю з головою правління Володимиром Коломацьким.

(<http://mgm.com.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=3207>).

Кредитна спілка "Нарцис" з міста Хуст Закарпатської області також провела День відкритих дверей. До її офісу завітало багато членів спілки і жителів міста та району. Вони знайомилися з історією кооперативного руху та, зокрема, КС "Нарцис", а також її діяльністю протягом 10 років у вигляді демонстрації діаграм, перегляду журналів, книг та фотоальбомів.

Користуючись нагодою, працівники спілки інформували присутніх про умови отримання кредитів, розміщення депозитів та їх види.

Завітало до офісу і члени спілки - "старожили", яким виповнилося по 80 та 90 років, Ільчук І. Я. і Голуб В. Й., щоб привітати спілчан зі святом, а також продекламувати власні вірші про "Нарцис". Всіх відвідувачів пригощали смачною кавою, ароматним чаєм, тістечками та цукерками.

У святковий день КС "Нарцис" провела благодійну акцію: Хустському міському центру науково-технічної творчості учнівської молоді безкоштовно передано комп'ютер у постійне користування.

Молодогвардієць
ГАЗЕТА ОНЛАЙН ДЛЯ ДУМАЮЩИХ ЛЮДЕЙ

Головна | Влада | Капітал | Соціум | Культура | Потія «Схід-Захід» | Уездная депрессия | Архів | Об нас

ПОСЛЕДНІЕ НОВОСТИ

- ФСРС России требует...
- Путинские правоохранители...
- Путинские правоохранители...
- Преидент подписал закон о...
- Путинский скульптор Николай...
- 2 украинские поезда будут...
- Международном литературном...
- За установкой памятника...
- Депутатам лишать льгот: права на...
- В Свердловской области...
- Качество трассы Донецк:...

Прагнення до кращого майбутнього здатне творити дива

Інтер'ю з головою правління КС «Агро-Кредит» Володимиром Коломацьким

Щороку кожен третій четвер зводять усі кредитні спілки світу відзначають професійне свято – Міжнародний день кредитних спілок. Розмову про сьогоднішнє, минуле й майбутнє кредитних спілок, про гарантії для членів КС та про особливості прямих спілок у нинішньому законодавчому полі України ми розмовляємо з Володимиром Коломацьким, головою однієї з більш успішних та надійних КС Луганщини

№42 (224), 21 жовтня 2011 р. "Нарцисова долина"

20 жовтня – Міжнародний День кредитних спілок

КС "НАРЦИС" – НАДІЯ, ОПОРА, СТАБІЛЬНІСТЬ

Децо про історію кредитних спілок та діяльність однієї з них на Закарпатті й Хустщині

Українські кредитні спілки нині є найпоширенішою системою фінансової взаємодопомоги громадян. Хоча ідея кредитної кооперації виникла ще в середині XIX століття в Німеччині. В умовах, що склалися, коли банки не бажали зайнятися кредитованню людей з невеликими доходами, прогресивні вирішили об'єднатися і створити фінансові організації, на діяльність яких вони мали б можливість впливати. Ці організації були названі кредитними кооперативами і стали прообразом кредитних спілок.

Ця проста і демократична ідея фінансової взаємодопомоги з Німеччини і в інші країни світу. Україна не була виключенням у цьому процесі.

Ідея кредитної кооперації в Україні почала відраджуватися після проголошення Україною незалежності. Спочатку штовхнула українська діаспора США і Канади. В результаті проведеної роботи вже в 1992 році було створено перші дві кредитні спілки. У 1994 році 28 кредитних спілок з 17 областей створили першу Національну асоціацію кредитних спілок. 20 грудня 2001 року Верховною Радою був прийнятий Закон України "Про кредитні спілки". Цей Закон став правовою базою для подальшого розвитку і регулювання діяльності кредитних спілок.

Вже більше десяти років, крок за кроком, підприємці набувають кооперативні традиції. Йде своїм шляхом кредитна спілка "Нарцис", що діє у Хусті, незалежним професійним керівником якої є Оксана Ряска.

"Нарцис" відноситься до тих фінансових установ, які, незалежно від складної ситуації на фінансовому ринку, ні на один день не припиняє і не припиняє надавати кредити. У цій кредитній спілці працюють так, щоб було видно, насамперед, клієнту, члену спілки.

За короткий термін ця установа стала однією з найбільш відомих фінансових установ не лише краю, а й області. Національній асоціації кредитних спілок України, членом Всеукраїнської асоціації кредитних спілок, учасником Стабілізаційної фонду НАКСУ, учасником програми стабілізації та гарантування НАКСУ. У 2004 році Асамблеєю ділових жінок України за прагнення досягти високої якості та культури послуг і незмінну орієнтацію на інтереси споживачів кредитну спілку "Нарцис" рекомендовано до нагородження Почесним дипломом «100 кращих підприємств України». Вже 2006 року спілку увійшло до рейтингу кращих вітчизняних компаній «Top-100». За виконаний рейтинг в галузі та успішну професійну діяльність керівника у 2007 році запрошено на Освітній семінар лідерів на урочисту інвагуацію престіжними європейськими нагородами. В 2010 році діяльність КС "Нарцис" відзначено Сертифікатом Канадської програми зміцнення кредитних спілок в Україні.

— Сьогодні фінансовими послугами КС «Нарцис» користуються чимало спілчан, поліщучи свої добробут та добробут своїх родин, що свідчать про їх підтримку та довіру до кредитної спілки, — коментує ситуацію та мислю, перетворюючи у вагомий фінансову установу. Досвід нашої праці, правильні стратегічні рішення та економічна політика реальної ціни на фінансові послуги, формування резервів, оптимізація витрат, оптимальна структура управління — забезпечують стабільну роботу нашої установи, яка продовжує незмінно кредитувати та обслуговувати тисячі наших клієнтів і, очевидно, бути дієвою дивідендом явищем на ринку. За цей час зміни відбулося чимало, але незмінним для «Нарциса» залишаються пріоритети діяльності: демократичність в управлінні, відкритість та прозорість, відповідальність та професійний розвиток, надання якісних послуг.

За словами голови правління спілки Оксани Ряска, вони щодня намагаються знаходити нові шляхи для задоволення потреб жителів Закарпаття, тісно співпрацюють з приватними підприємцями та малозначними, надаючи кредити на придбання побутової техніки, меблів, ком'ютерної техніки. Також надають кредити на споживчі потреби, на здійснення підприємницької діяльності, на весілля, на народження дитини, на навчання та інші потреби. Умови кредиту в Кредитній спілці "Нарцис" є найкращими відсотки на запитання тих клієнтів, незмінна процентна ставка протягом всього терміну кредиту, можливе дострокове погашення кредиту без штрафних санкцій, додат-

нових комісій, лояльне відношення до постійних клієнтів, мінімальний пакет документів. Відтак, швидко прийняття рішення про надання кредиту не змушує Вас чекати.

— Ми завжди ідемо назустріч клієнтам, пропонуємо нові кредитні та депозитні ставки, у своїй діяльності завжди дотримуємося критеріїв та норм, встановлених Держфінрегулятором, — зауважує Оксана Іванівна. — Завдяючи на все сказане, ми ніщо стоїмо на межі, маємо добру матеріальну базу. Але найголовнішим здобутком, на мого глибоке переконання, є слова вдячності. Тому з оптимізмом дивимося в майбутнє, плануємо надання нових послуг, а відтак розширення спектру послуг, збільшення кількості членів спілки, а зарекомі активів. Аналізуємо нашу діяльність протягом десяти років, можемо стверджувати, що більшість планів, стратегічних завдань та протекти людських сподівань — здійснилися. Нарцис ми — самодостатня одиниця, яка здатна у ринкових умовах забезпечити виконання завдань, покладаючи на нас.

Кредитна спілка "Нарцис" — це надійний фінансовий механізм. Професіоналізм, надійність, налаштованість колективу на суцільну працю — ось запорука успіху, що дає підстави впевнено дивитися у завтрашній день.

Адреса кредитної спілки «Нарцис»: Хуст, вул. 900-річчя Хуста, 3/3 (біля стоматологічної у дворі) +380 (3142) 4-46-11

Метелі Валентина

Святкові заходи від кредитної спілки "Корюківська" з м. Корюківки Чернігівської області у Міжнародний день кредитних спілок було анонсовано в районній газеті "Маяк" заздалегідь. І свято пройшло надзвичайно активно.

У приміщенні кредитної спілки зібралися люди. Наміри у всіх були благородні: привітати одне одного зі святом, поспілкуватися за чашкою кави, а головне - отримати акційний "Святковий кредит" з дуже привабливою процентною ставкою.

Того дня кредитну спілку відвідали майже 200 спілчан. Крім працівників кредитної спілки, в заході взяли участь всі члени спостережної ради, ревізійної комісії, прийшли діти працівників

кредитної спілки та деякого зі спілчан. Відвідувачі отримали вичерпну інформацію про фінансові послуги, що надає кредитна спілка, а ті, хто мав позитивну кредитну історію, зміг отримати святковий кредит. Всіх, хто підходив до каси та проводив фінансову операцію, частували шоко-

ладом з рекламою кредитної спілки.

У святковий день було розміщено 100 тисяч гривень на депозитні рахунки та видано кредитів на суму 317 тисяч гривень (для порівняння: за місяць кредитна спілка в середньому видає кредитів на суму 500 тисяч гривень).

Так, кредитні спілки роблять велику благородну справу. І найголовніше - вони виправдовують довіру людей. Інакше б давно кануло в Літу саме поняття кредитної кооперації, і кожен третій четвер жовтня не був би забарвлений святковим настроєм. Тож хочеться лише додати до усього вищесказаного: "Друзі, так тримати!"

ПРОЕКТ "АГРОІНВЕСТ" ДОПОМОЖЕ СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВУ

7 грудня 2011 року у Великому конференц-залі Національної академії наук України відбувся круглий стіл — засідання Робочої групи з агрокредитування Національної асоціації кредитних спілок України та проекту USAID «Агроінвест».

У засіданні взяли участь керівник Проекту Деніел Темен, його заступник Олександр Каліберда, співробітники Проекту Наталя Ліщитович, Микола Гриценко, Наталя Ільїна, Олег Стоянов та Марина Зарицька. Від НАКСУ були присутні Президент Петро Козинець, Віце-президент Людмила Кравченко, лідери близько 30 кредитних спілок — членів НАКСУ — учасники Робочої групи з агрокредитування, які виявили зацікавленість Проектом та пройшли попереднє анкетування.

Нагадаємо, 22 вересня, після проведення переговорів та взаємоузгодження пропозицій між Національною асоціацією кредитних спілок України та компанією «Кімонікс Інтернешнл Інк.», яка впроваджує проект «Агроінвест в Україні», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), було підписано Меморандум про взаєморозуміння і співпрацю.

Даний захід був першим організаційним засіданням щойно сформованої Робочої групи, до порядку денного якого були включені питання щодо обговорення концепції роботи, затвердження плану дій на 2012 рік та прийняття регламенту роботи Робочої групи.

На початку засідання Президент НАКСУ від імені Асоціації привітав присутніх — учасників Проекту з першим організаційним заходом.

Далі Петро Козинець зазначив, що НАКСУ вже має вагому історію як безпосередньо роботи з кредитування села, так і в питаннях співпраці з міжнародними проектами. На дане засідання Робочої групи прибули лідери тих кредитних спілок, які сьогодні найбільш активно працюють на селі. В цілому близько половини спілок — членів НАКСУ працюють з фермерами та приватними землевласниками.

Саме тому цілі, досягнення яких має на меті Проект «Агроінвест», є зрозумілими і близькими для кредитних спілок, що працюють на селі.

А, зважаючи на те, що більшість фахівців Проекту є досвідченими професіоналами цієї галузі, Асоціація з радістю погодилася на співпрацю. На завершення Президент НАКСУ висловив сподівання, що через кілька років ця співпраця матиме продуктивні результати, початок яким буде покладено сьогодні.

Деніел Темен, керівник Проекту «Агроінвест»:

— Агентство США з міжнародного розвитку USAID «Агроінвест» позитивно оцінює співпрацю з українськими кредитними спілками, оскільки малий та середній бізнес є його цільовою аудиторією. Проект «Агроінвест» розраховано на 5 років. Головна мета його — прискорити та розширити економічне зростання України шляхом підтримки сільгоспвиробників через кредитні спілки для розвитку експортного ринку. Проект має три головні напрямки: По перше, це підтримка аграрної законодавчої політики, орієнтованої на ринок. Сьогодні в Україні готується до прийняття Закон про ринок землі, який може як позитивно, так і негативно вплинути на сільгоспвиробників. Відомо, що НАКСУ бере активну участь у підготовці певних законопроектів щодо розвитку кредитних спілок, у цьому плані Агроінвест сподівається на тісну співпрацю.

Другий напрямок проекту — співпраця з кредитними спілками, банками, постачальниками у с/г галузі для підтримки процесу кредитування малих та середніх сільгоспвиробників.

Третій напрямок — це підтримка об'єднань

сільгоспвиробників та ринкової інфраструктури. Цим компонентом передбачена грантова програма на основі співпраці з кредитними спілками для реалізації крупних проектів.

Протягом другого півріччя 2011 року, першого року Проекту, ми тісно співпрацювали з НАКСУ, було проведено глибокий аналіз ринку та вироблено проект Плану спільних дій.

Одночасно з початком реалізації Проекту йде аналіз сильних та слабких сторін процесу кредитування малих та середніх товаровиробників, щоб протягом наступного року надавати їм різнобічну підтримку. Крім того, вивчається можливість підтримки кредитних спілок для зниження процентних ставок за с/г кредитами, що зробить їх більш конкурентоспроможними.

Олександр Каліберда, заступник керівника Проекту, куратор першого компоненту:

— Компонент має назву «Аграрна політика». Економічна аграрна політика визначає умови, в яких працюють кредитні спілки, вартість коштів. Для сільгоспвиробника вона означає умови його роботи. Проект «АгроІнвест» зосередить свою роботу на найважливіших напрямках аграрної політики з тим, щоб зробити її трохи більш стабільною, передбачуваною, вигідною для будь-якого бізнесу, який працює в Україні.

Разом із НАКСУ та іншими асоціаціями кредитних спілок ми спільно визначимо, які питання саме економічної регуляторної політики є найважливішими для кредитних спілок, і плануємо активно співпрацювати.

Марина Зарицька, працівник першого компоненту:

— Одним з напрямів роботи першого компоненту є інформаційно-просвітницька робота по правах на землю. Це буде велика кампанія, що складатиметься з багатьох елементів. Зокрема, інформаційна кампанія передбачає серію теле- і радіопередач, публікації в ЗМІ та створення гарячої лінії. Вона спрямована на поширення інформації про земельну реформу та її наслідки для власників земельних паїв, особистих селянських господарств та фермерів. Це допоможе їм краще розуміти свої права, наявні можливості щодо того, як розпорядитися цими правами і куди звертатися для захисту своїх прав. Оскільки сьогоднішня зустріч проходить за участю кредитних спілок сільськогосподарського спрямування, для членів спілок це дуже важлива тема.

Крім того, працюватиме програма сприяння наданню юридичних послуг з прав на землю, направлена на найбільш уразливі верстви сільського населення, які потребують допомоги в захисті їхніх прав на землю. Вона складається із таких взаємопов'язаних компонентів: створення ресурсного центру, який працюватиме при загальнонаціональній асоціації земельного чи сільськогосподарського спрямування і аналізуватиме питання та розроблятиме матеріали для правового захисту фермерів; робота телефонної гарячої лінії для консультування власників земельних паїв; надання первинної та вторинної правової допомоги.

Наталія Ліщитович, керівник другого компоненту:

— Сьогодні ми говоримо про творчий підхід до нашого проекту. Саме кредитні спілки, лідери багатьох з яких присутні сьогодні в залі, найближчі до невеликих сільських виробників. Питання співробітництва кредитних спілок у рамках проекту належать саме до другого компоненту.

Метою нашого компоненту є стимулювання малих та середніх товаровиробників та розширення для них доступу до фінансових ресурсів. Бо лише у кредитних спілках і більш ніде малий товаровиробник може отримати фінансування для збільшення власного виробництва. Сьогодні банки вкрай рідко йдуть на таку співпрацю, інтерес у них може з'явитися, лише якщо позичальник має, скажімо, не менше 10 тисяч гектарів землі. Тому невеликі сільгоспвиробники — це царина саме кредитних спілок.

Ми також залучаємо до співпраці учасників так званих маркетингових ланцюжків. Це поставальники матеріально-технічних ресурсів, дистриб'ютори, що працюють з групами малих товаровиробників, які взаємодіють з фінансовими інституціями і можуть взяти на себе частину кредитного навантаження за умови додання наших зусиль (розробки нових продуктів, навчання, прорахунку ризиків).

Микола Гриценко, керівник третього компоненту:

— Третій компонент Проекту сприятиме розвитку ринкової інфраструктури для малих і середніх виробників. Він має такі напрямки: сприяння створенню й розвитку ефективних сільськогосподарських маркетингових каналів для малих і середніх виробників; сприяння зміцненню організацій виробників і кооперативів; надання допомоги підприємствам і некомерційним організаціям з метою розвитку оптових та/або регіональних ринків, а також в інших напрямках, що сприяють розбудові ринку послуг і інфраструктури, включаючи створення потужностей для зберігання продукції в охолодженому стані, сортування й пакування.

Мета нашого компоненту — це покращення доступу малих і середніх товаровиробників до ринків збуту сільськогосподарської продукції. Наш компонент акцентуватиме увагу не у сфері виробництва, а у першу чергу у сфері вигідного збуту с/г продукції. Наша стратегічна ціль — стимулювання дрібних виробників до об'єднання в кооперативні організації, маркетингові групи, що передбачає співпрацю з кредитними спілками, які працюють з особистими селянськими господарствами.

Після привітань учасників зборів кожен учасник Робочої групи зробив презентацію своєї кредитної спілки: доповів про діяльність установи, її потреби, поділився з колегами досвідом агрокредитування, власними напрацюваннями та історіями успіху.

Необхідно відмітити дуже змістовні презентації керівників кредитних спілок, зацікавлений та професійний обмін думками, напрацьованим досвідом. Все це дає великі сподівання на результативність співпраці в рамках проекту, перспективність пріоритетного розвитку та активізацію кредитної кооперації на селі. Нагадаємо, наприкінці 1990-х — початку 2000 років НАКСУ активно проводила заходи для розвитку сільської кредитної кооперації.

Учасники засідання наголосили на необхідності проведення навчальних семінарів та круглих столів з питань законодавства, агрострахування, фінансового планування, побудови маркетингових ланцюжків та ін.

Далі Людмила Кравченко та Наталя Ільїна представили проект плану спільних дій Проекту USAID «АгроІнвест» та НАКСУ на 2012 рік та пропозиції щодо концепції пілотних проектів.

Наприкінці заходу Олег Стоянов, фахівець з питань фінансування сільського господарства з АР Крим, представив присутнім свої напрацювання щодо моделей оцінки заяв на отримання кредитів малих та середніх с/г виробників, презентувавши програму «Агрорезюме».

Також на засіданні Регламент Робочої групи було прийнято за основу. Завершило засідання круглого столу неформальне спілкування.

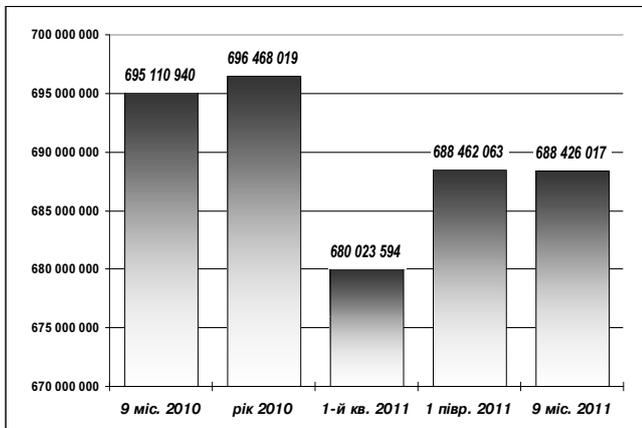
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА 9 МІСЯЦІВ 2011 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.10.2011 є 145 кредитних спілок. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 141 кредитна спілка - член НАКСУ, що подала звітні дані за 3 квартал 2011 року.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 01.10.2011 склали 688 426 017 грн., при цьому зведені активи кредитних спілок - членів НАКСУ дещо зменшились.

Уявлення про наявну структуру членства в НАКСУ дає наступна таблиця:

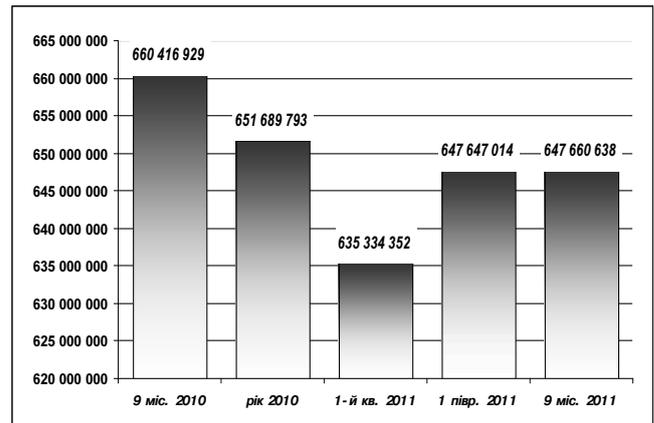
Таблиця 1. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	5	3,55%	296 159	0,04%	59 232
Від 100 до 500 тис. грн.	16	11,35%	4 231 957	0,61%	264 497
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	13	9,22%	9 875 782	1,43%	759 676
Від 1 до 2 млн. грн.	28	19,86%	40 095 931	5,82%	1 431 998
Від 2 до 5 млн. грн.	48	34,04%	160 528 439	23,32%	3 344 342
Понад 5 млн. грн.	31	21,98%	473 397 749	68,78%	15 270 895
	141	100%	688 426 017	100 %	4 882 454

Аналізуючи вищенаведену таблицю, слід зазначити, що середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ в третьому кварталі 2011 року другий квартал поспіль зростають на 100 тис. грн., і на 1.10.2011 вони склали 4 882 тис. грн.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

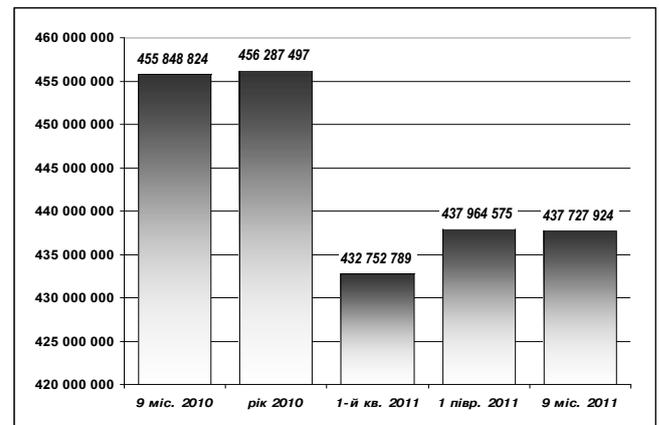
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

На 01.10.2011 кредитний портфель складав 647 660 638 грн. Це свідчить про його збільшення порівняно з минулим кварталом на 14 тис. грн., проте вказує на зниження темпу розвитку. Питома вага кредитного портфеля в активах складає 94 %.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. ЗАОЩАДЖЕННЯ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК (грн.)

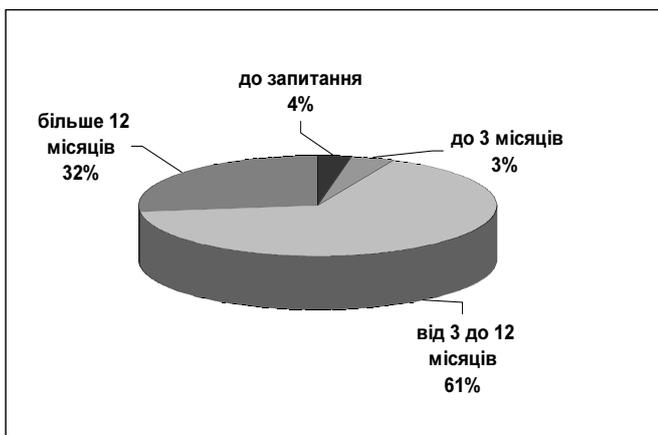

ЗАОЩАДЖЕННЯ членів на депозитні рахунки, порівняно з 2 кв. 2011 року, дещо зменшились і склали 437,7 млн. грн.

Вклади членів КС на депозитні рахунки залишаються основним джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладами залежать, в основному, процентні ставки за кредитами.

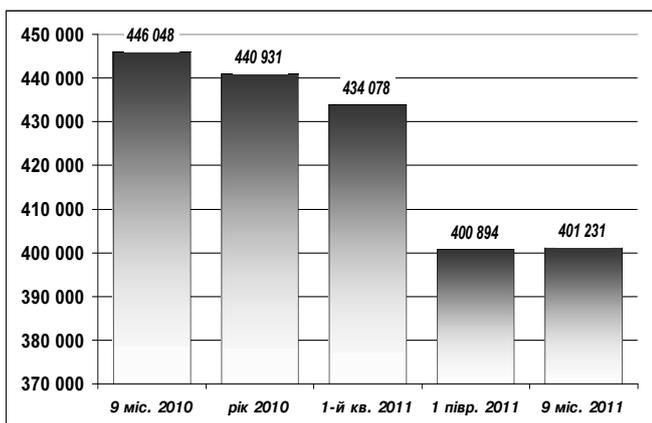
У третьому кварталі структура вкладів на депозитних рахунках змінилася в бік збільшення на 4% питомої ваги довгострокових вкладів за рахунок зменшення частки середньострокових вкладів. Частка безстрокових та короткострокових вкладів залишилася незмінною.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

У третьому кварталі кількість членів кредитних спілок зросла, і на 1.10.2011 року вона становила 401 231 особу.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок.

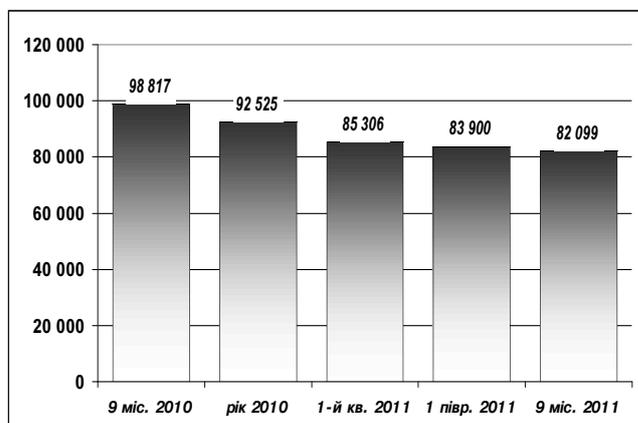
Таблиця 2. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	2	1,42%	143	0,04%
від 100 до 500	28	19,86%	6 186	1,54%
від 500 до 1000	30	21,28%	21 200	5,28%
від 1000 до 2000	37	26,24%	53 835	13,42%
від 2000 до 5000	24	17,02%	77 781	19,39%
понад 5000	20	14,18%	242 086	60,33%
	141	100 %	401 231	100 %

Групи спілок, в яких обслуговується від 1000 до 2000 членів, залишаються найчисленнішими за кількістю (37 спілок). При цьому, 60,33 % членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 6,86 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 42,56 % від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

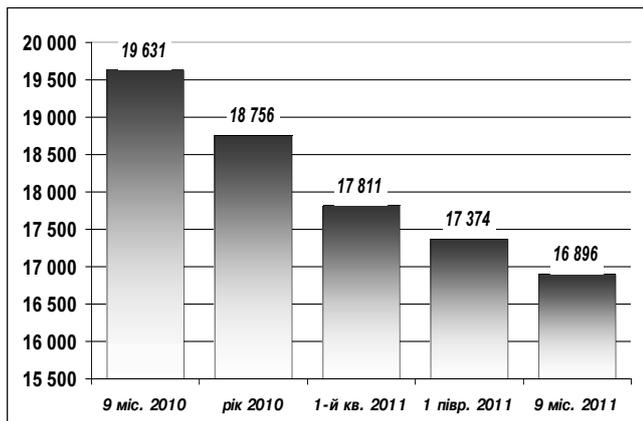

В третьому кварталі 2011 року кількість позичальників знову зменшилась і склала 82 099 осіб. Порівняно з 2010 роком вона зменшилась на 10 тис. осіб.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Кількість вкладників кредитних спілок у третьому кварталі продовжувала зменшуватись, на кінець кварталу їх кількість становила 16 896 осіб.

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

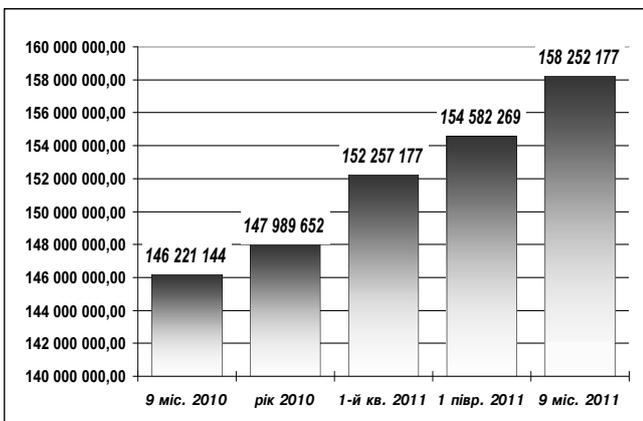

КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

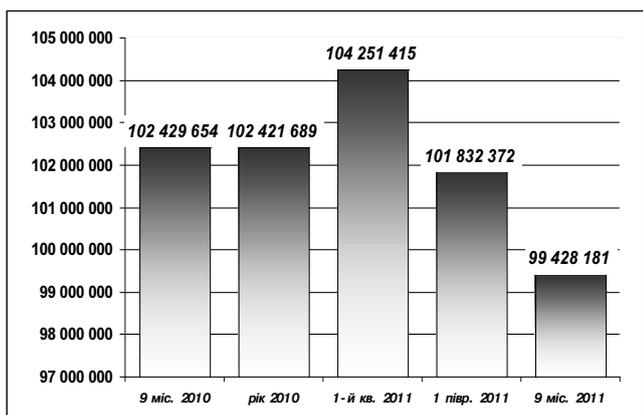
У третьому кварталі сумарний капітал кредитних спілок продовжував зростати і склав 158,2 млн. грн., що на 3,8 млн. грн. більше, ніж у 2-му кварталі 2011 року, і на 10,3 млн. грн. більше за 2010 рік.

Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

■ ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

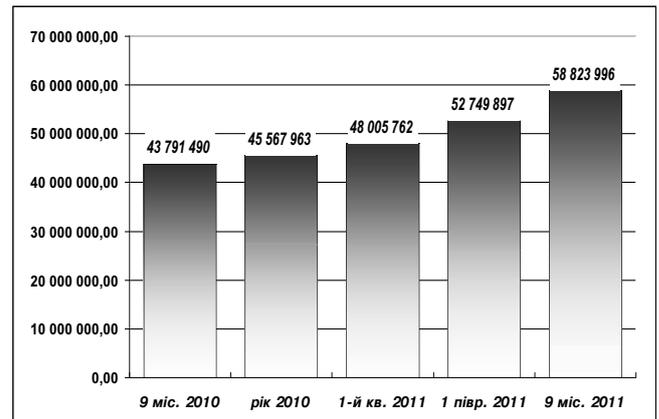
Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює 62,8 %. При цьому у другому кварталі цей показник дорівнював 65,8 %. На 1.10.2011 року сумарний пайовий капітал склав 99 428 181 грн., що майже на 2,4 млн. грн. менше, ніж його значення на 1.07.2011, таким чином структура капіталу кредитних спілок змінюється у бік збільшення питомої ваги власного капіталу.

■ ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

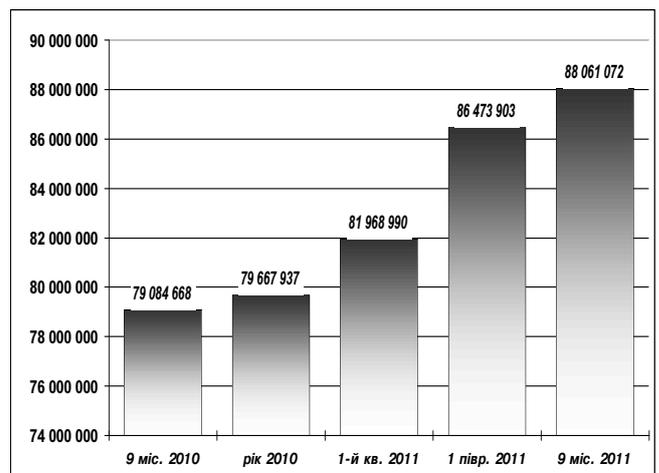
Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

У третьому кварталі 2011 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ зріс на 6 млн. грн. і склав 58,8 млн. грн., що на 29 % більше, ніж у 2010 році. Значне збільшення власного капіталу є основною складовою зростання сумарного капіталу кредитних спілок.

■ РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

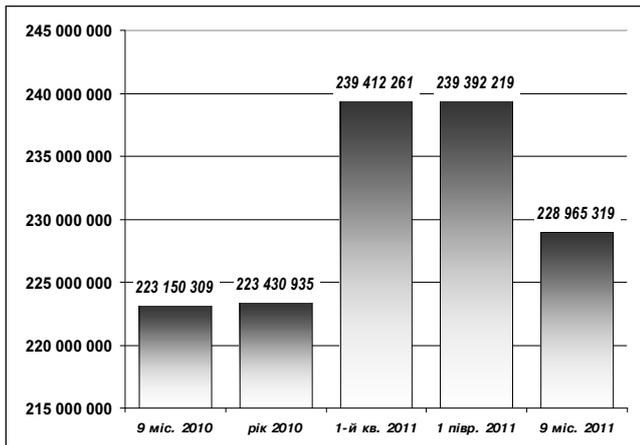
Сумарний резервний капітал збільшився у третьому кварталі 2011 року на 1,5 млн. грн. і склав 88 млн. грн., у порівнянні з 2010 роком він зріс на 10,5 %.

**ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ
КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ**

■ СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

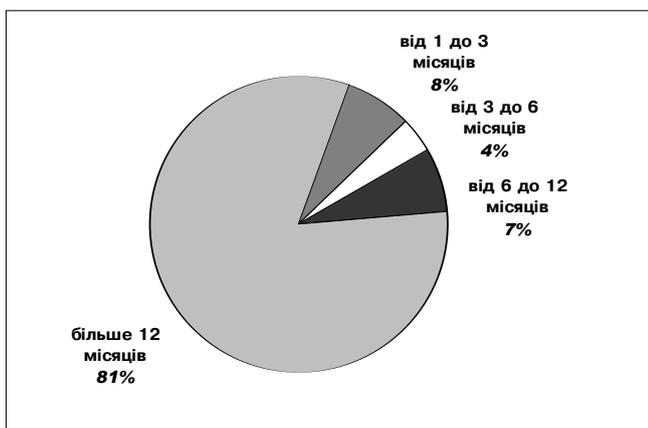
На 1.10.2011 року загальна сума прострочених кредитів зменшилась порівняно з минулим кварталом на 10 млн. грн. і склала майже 229 млн. грн.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

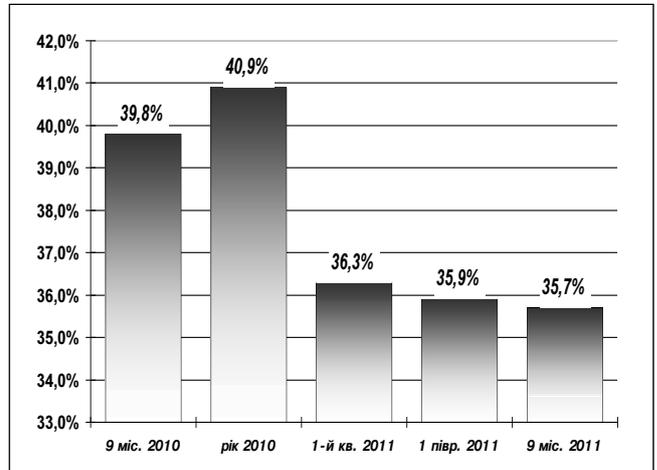

В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців. Порівняно з минулим кварталом їх питома вага у загальній простроченості не змінилась.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

Діаграма 15. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

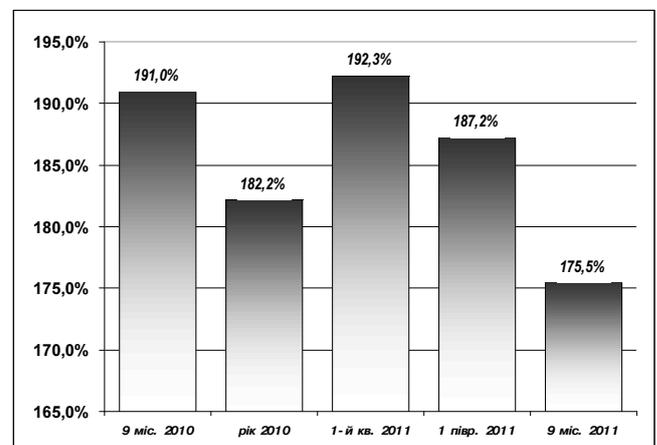

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення в третьому кварталі продовжує зменшуватись, і на 1.10.2011 р. достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 35,7 %, що на 0,2 % менше, ніж станом на 1.07.2011 року.

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

В третьому кварталі 2011 року співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу продовжувало зменшуватись і склало 175,5 %, що є найнижчим показником за останні 2 роки, у порівнянні з минулим кварталом цей показник нижчий на 12 %.

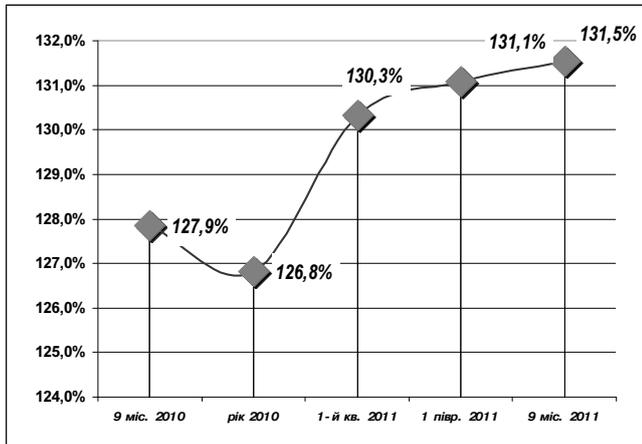
Діаграма 16. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

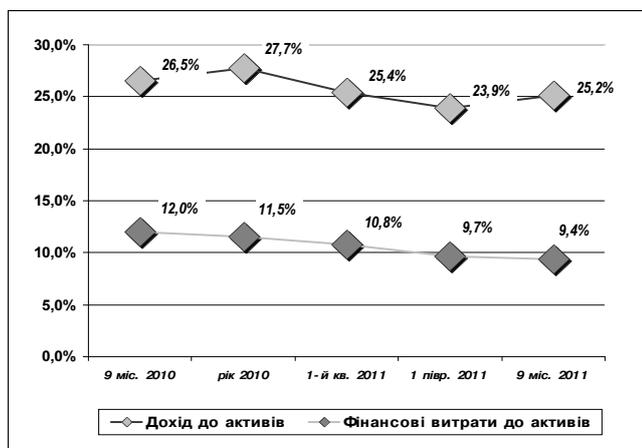
ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Діаграма 18. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

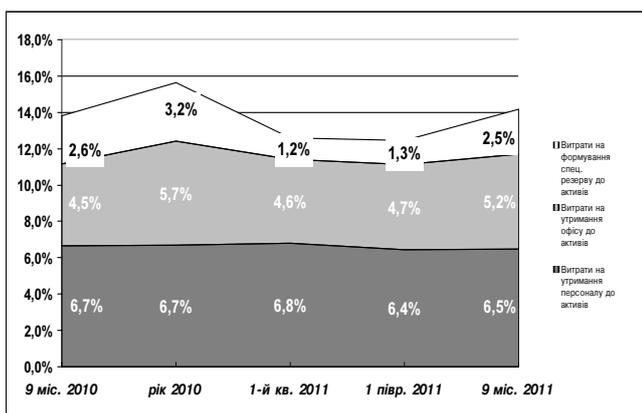
ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 19. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 20. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Продовжують переважати витрати на утримання персоналу порівняно з витратами на формування спец. резерву та витратами на утримання офісу. На 1.10.2011 р. вони склали 6,5 %, що на 4 % більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, зросли на 1,2 %, у зв'язку з тим, що з 1 липня 2011 року фінансові нормативи діяльності та критерії якості управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок повернулися до "докризисних".

Втім, для різних категорій кредитних спілок, як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 3. Загальна структура витрат кредитних спілок

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	2,50%	7,49%	25,31%	28,69%	39,50%	44,38%	40,65%
Операційні витрати разом	59,02%	77,00%	66,43%	55,90%	47,19%	43,53%	46,63%
Витрати на формування РЗПВ	38,48%	13,80%	6,54%	8,52%	7,11%	6,11%	6,76%
Витрати на формування резервного капіталу	0,00%	1,00%	1,31%	0,80%	2,54%	1,88%	1,97%
Витрати на проценти на паї	0,00%	0,71%	0,41%	6,09%	3,66%	4,10%	3,99%

Питома вага процентних витрат в цілому пропорційна розміру активів кредитних спілок. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Ця група кредитних має також найменший відсоток витрат на формування РЗПВ.

Розмір активів кредитних спілок впливає і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 4. Структура операційних витрат кредитних спілок

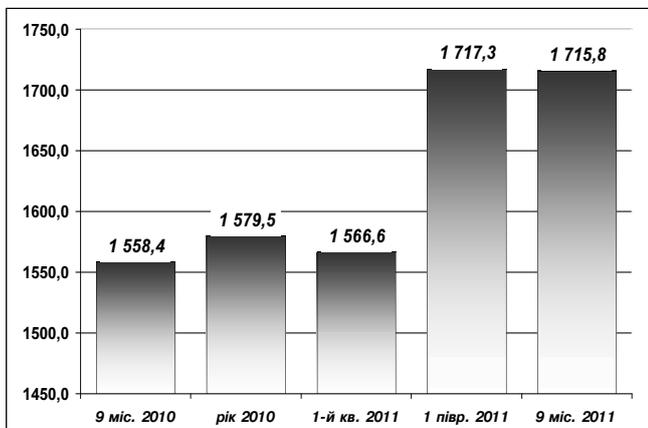
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на страхування кредитів та депозитів	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Зарплата	37,2%	61,2%	67,9%	56,9%	60,8%	54,9%	57,5%
Офісні витрати	59,5%	37,8%	31,0%	40,7%	38,0%	43,3%	40,9%
Витрати на формування спеціальних резервів до активів	0,5%	0,4%	0,3%	1,2%	0,1%	0,1%	0,2%
Витрати на утримання офісу до активів	0,5%	0,4%	0,3%	1,2%	0,1%	0,1%	0,2%
Витрати на утримання персоналу до активів	2,8%	0,6%	0,8%	1,2%	1,1%	1,7%	1,4%

Мінімальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Ці ж спілки мають найбільшу частку витрат на утримання офісу.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

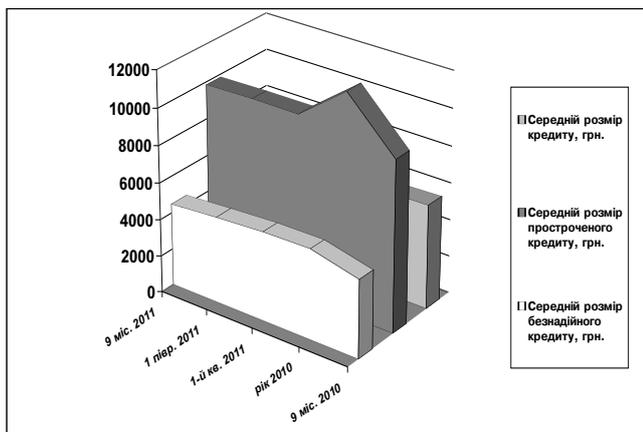
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 21. Активи на одного члена спілки (грн.)

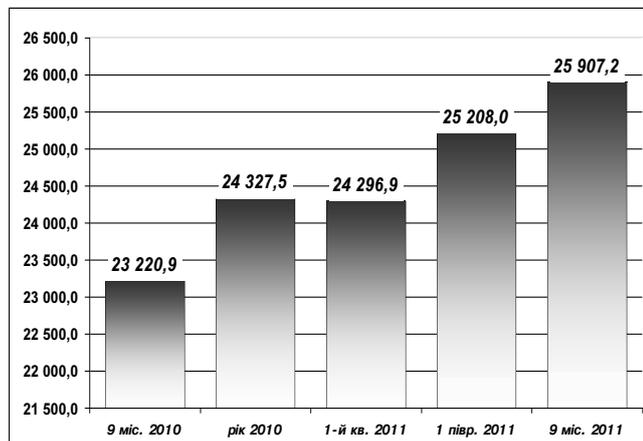
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 22. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

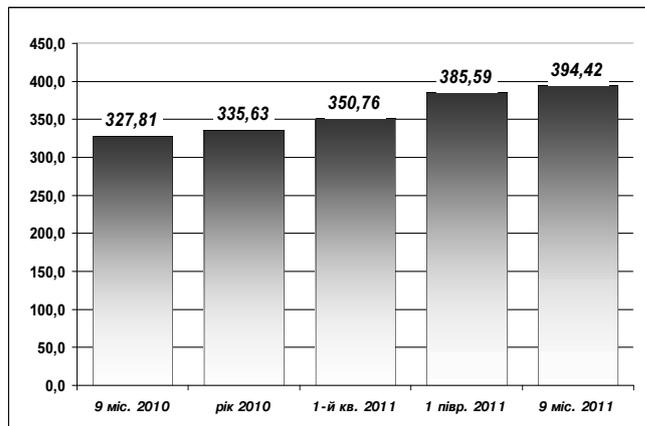
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 23. ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА, грн.

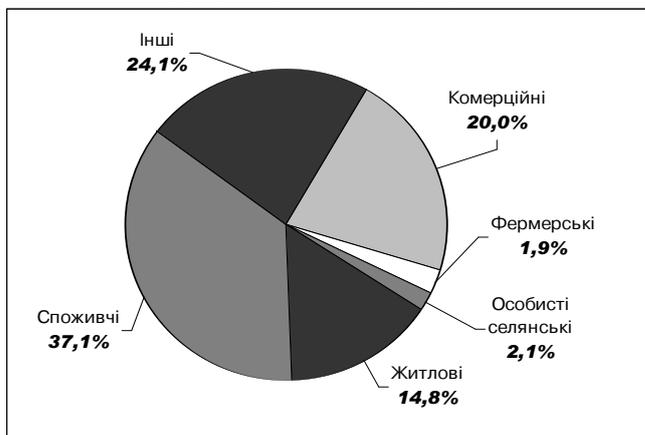
■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 24. Капітал на одного члена спілки (грн.)

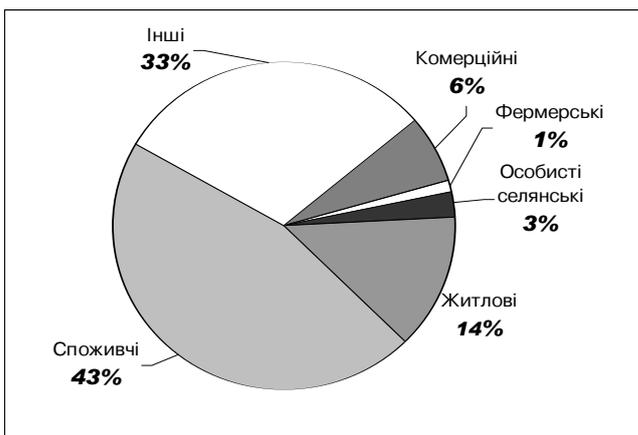
■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 25. Структура кредитного портфеля за видами

■ СТРУКТУРА ВИДАНИХ КРЕДИТІВ

Діаграма 26. Структура виданих кредитів

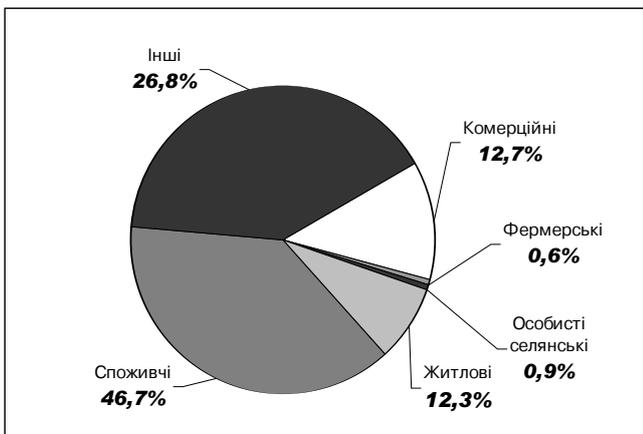
Майже не змінилася структура кредитного портфеля, зростає частка кредитів на інші потреби та житлових кредитів. Споживчі кредити продовжують переважати в структурі кредитного портфеля, їх частка в останньому кварталі зменшилась на 0,3%. Споживчі кредити забезпечують спілкам 46,7% доходності. Найнижчою

доходністю характеризуються фермерські (0,6% доходу від 1,9% портфеля) та особисті селянські кредити (0,9% доходу від 2,1% портфеля). Такий підхід є цілком зрозумілим, в той же час для забезпечення необхідного рівня доходності кредитного портфеля та його відповідності строкам залучення коштів кредитним спілком необхідна його диверсифікація.

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

Діаграма 27. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

Сума виданих у третьому кварталі 2011 року кредитів склала 162,5 млн. грн., що свідчить про зменшення на 4 млн. грн. порівняно з другим кварталом 2011 року.

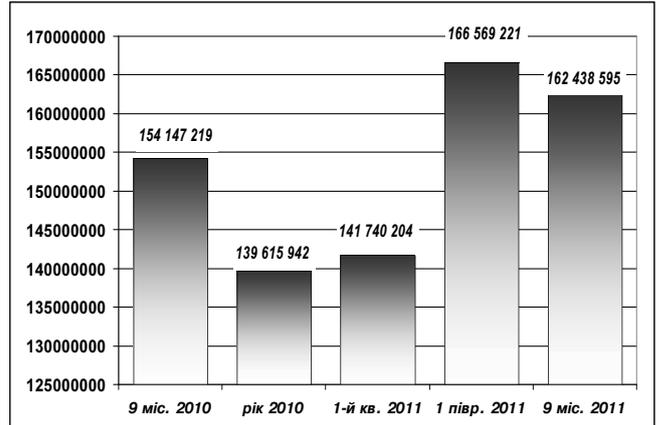
Наступна таблиця дає уявлення про річну динаміку видачі кредитів за цільовим призначенням. Дані представлені наростаючим підсумком з початку року.

Таблиця 5. Річна динаміка видачі кредитів за цільовим призначенням

	9 міс. 2010	рік 2010	3 міс. 2011	6 міс. 2011	9 міс. 2011
Надано кредитів	602 561 222	602 561 222	141 740 204	308 309 424	470 748 019
кількість	71 431	94 079	19 736	40 015	61 063
Комерційні	30 917 897	42 470 372	8 687 507	17 744 671	26 131 582
кількість	1 434	1 820	414	804	1 220
Фермерські	5 074 061	5 865 601	2 878 233	5 525 744	6 473 217
кількість	182	237	65	122	150
Особисті	11 496 390	15 792 169	6 269 167	9 780 442	12 950 053
кількість	1 500	1 874	536	898	1 282
Житлові	63 709 631	81 600 452	19 071 046	39 117 344	63 921 199
кількість	8 429	10 919	2 067	4 586	7 171
Споживчі	210 403 084	278 937 298	63 803 646	134 888 992	207 464 649
кількість	42 149	55 705	11 071	22 329	34 058
Інші	141 374 217	177 895 330	41 030 605	101 252 232	153 807 319
кількість	17 737	23 524	5 583	11 276	17 182

Середній розмір кредитів, що видавався кредитними спілками - членами НАКСУ в третьому квар-

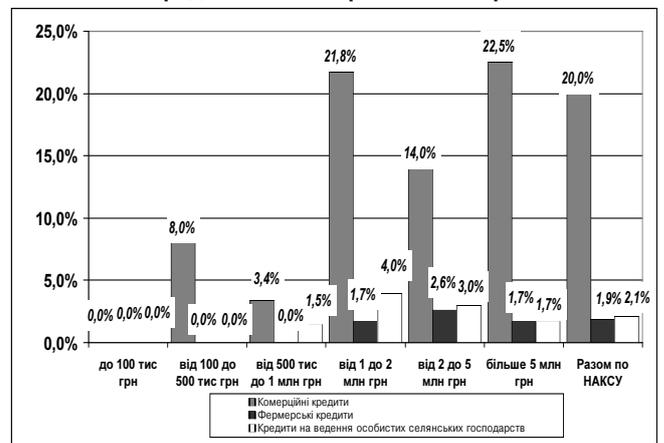
Діаграма 28. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

талі поточного року, майже не змінився і складає 7709 грн. Структура виданих кредитів у цьому кварталі не змінилася. Найбільше за кількістю - 34 058 - як і в минулих періодах, було видано споживчих кредитів, а найменше - фермерських, яких, у свою чергу, було видано 150. Також слід відзначити тенденцію до зменшення кількості кредитів, наданих на придбання, будівництво, ремонт та реконструкцію житла, протягом 12 місяців.

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

Діаграма 29. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

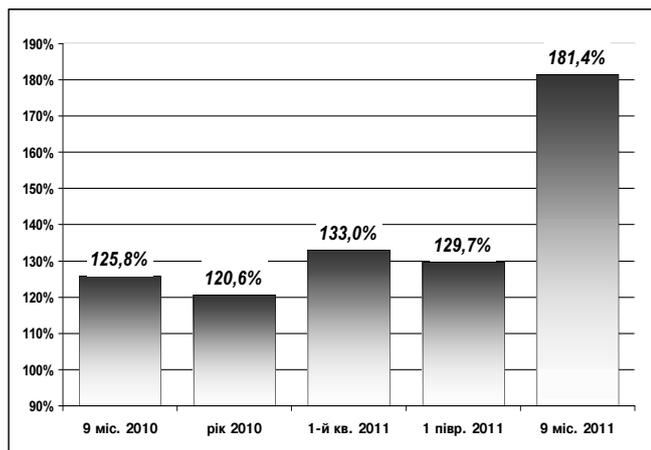

Питома вага бізнес-кредитів в кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 24%, порівняно з попереднім кварталом цей показник зменшився на 0,3%. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (27,5%), а найменшою (0%) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна кредитним спілкам з активами від 1 до 5 млн. грн.

1 липня 2011 року закінчився строк дії Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 19 березня 2009 року № 200, яким було внесено зміни до порядку розрахунку нормативу 3.1.1. Наразі норматив 3.1.1. включає в себе загальну суму заборгованості за простроченими, неповерненими, пролонгованими та безнадійними кредитами (не враховується зменшення на фактично сформовану суму РЗПВ) та не має перевищувати 100 відсотків від суми регулятивного капіталу кредитної спілки.

Отже, аналізуючи представлену діаграму, на якій відображене дотримання кредитними спілками нормативу 3.1.1, можемо зробити висновок, що, незважаючи на зменшення у третьому кварталі загальної суми прострочених кредитів на 10 млн. грн., порушення нормативу на 1.10.2011 зросло, що є наслідком повернення до "докризисового" Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 7. Якщо станом на другий квартал 2011 року порушення нормативу складало 29,7 %, то станом на 1 жовтня 2011 року це порушення складає 81,4 %.

Діаграма 30. Дотримання нормативу 3.1.1.

І на завершення - аналіз тенденцій розвитку кредитних спілок за окремими групами, який став традиційним у останні роки.

Результатом діяльності 27 кредитних спілок за 9 місяців став збиток. При цьому, у 12 з них цей збиток може бути покритим в кінці року за рахунок частини резервного капіталу. Ситуація у 15 спілок теж неоднорідна. Частина з них має проблеми, що накопичувалися роками, а збиток деяких став наслідком формування резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів за новими правилами. Незважаючи на деякі відмінності, у цих спілок є загальна хвороба - на них припадає 67,5 % проблемних кредитів і лише 34 % від суми фактично сформованого резерву. При цьому, сума прострочених кредитів у спілках цієї категорії зростає з початку року на 20 млн. грн. З початку року кредитний портфель цих спілок зменшився на 2,5 млн. грн., а загальна сума внесків

(вкладів) на депозитні рахунки - на 3 млн. грн. Розмір пайового капіталу лишився незмінним.

У 116 кредитних спілках, які спрацювали з прибутком, обслуговується 290 тисяч осіб, 10 тисяч з яких мають внески (вклади) на депозитні рахунки, і 68 тисяч - кредити. З початку року активи цієї групи кредитних спілок збільшилися на 30 млн. грн. і склали станом на 1 жовтня 2011 року 476 млн. грн. При цьому кредитний портфель цих спілок зріс на 34 млн. грн. і склав 440 млн. грн. або 92 % від активів.

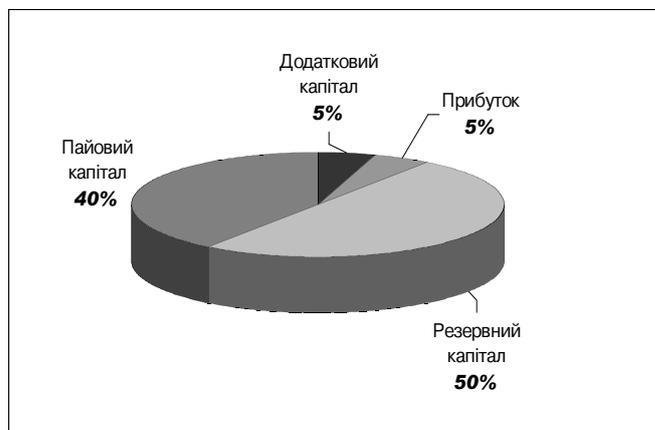
Сума прострочених кредитів зменшилася майже на 360 тис. грн., при цьому сумарний резерв забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів збільшився на 525 тис. грн. Таким чином, загальна сума прострочених, неповернених та безнадійних кредитів, не перекритих сформованим резервом в цих спілках, склали 6,1 % від кредитного портфеля.

Протягом 9 місяців цими спілками видано 57,7 тисячі кредитів загальною сумою 443 млн. грн.

Активи успішних кредитних спілок на 60 % фінансуються за рахунок внесків (вкладів) на депозитні рахунки, загальна сума яких з початку року зросла на 19 млн. грн. і склала 283 млн. грн. 35 % від активів кредитних спілок цієї категорії фінансуються за рахунок капіталу, який, в порівнянні з початком року, виріс на 10,3 млн. грн. і склав станом на 01 жовтня 2011 року 166 млн. грн. При цьому загальне зростання капіталу майже у повному обсязі відбулося за рахунок зростання резервного капіталу, який збільшився з початку року на 9,6 млн. грн. і склав на останню звітну дату 67 млн. грн., на фоні зменшення пайового капіталу протягом останніх 9 місяців на 660 тис. грн.

Отже, в цілому структура капіталу успішних кредитних спілок може бути представлена наступною діаграмою:

Діаграма 31. Структура капіталу успішних кредитних спілок

**Катерина КАЛУСТОВА, Віце-президент
Національної асоціації кредитних спілок
України з питань саморегульвності, Директор
фінансового департаменту НАКСУ**

Свій до свого по своє

"ВЗАЄМОПОМІЧ" - ЦЕ ДОСТУПНІСТЬ І ПРОЗОРИСТЬ

Кредитна спілка "Взаємопоміч" з м.Червонограда Львівської області має вже 15-літню історію. Вона є членом Національної асоціації кредитних спілок України, до складу якої входить 150 кредитних спілок, які, в свою чергу, об'єднують майже 500 тисяч громадян і мають у своїх активах близько 700 мільйонів гривень. Наш нинішній співрозмовник - голова правління кредитної спілки "Взаємопоміч" Василь Семич.

- Василю Дмитровичу, пригадайте будь-ласка, як було створено і як розпочиналася діяльність вашої кредитної спілки?

- Як громадське об'єднання нашу кредитну спілку було створено ще в листопаді 1996 року на базі славного і добре відомого в Червонограді трудового колективу швейної фабрики ВАТ "Калина". А в червні 2004 року спілку "Взаємопоміч" було занесено до Державного реєстру фінансових установ Держфінпослуг України.

Бути організатором такої справи у 1996 році виявилось досить непросто. Недовіра громадян до фінансових установ та безгрошів'я і неплатоспроможність основної частини населення зовсім не додавали оптимізму в нашій діяльності. Лише бачення перспективи і розуміння потреби кооперування коштів, яке б забезпечило хоч якийсь фінансовий захист трудящої людини, її сім'ї, вселяло в нас віру, впевненість і навіть ентузіазм, з яким ми тоді працювали. Зі мною таких добровольців-ентузіастів у півторатисячному колективі фабрики набралось аж... 70 чоловік. "Скинулися" по 2500 тодішніх купонкарбованців, що і склало наш перший пайовий капітал.

- Хто був Вашими однодумцями?

- Створенню нашої кредитівки сприяло позитивне розуміння ситуації з боку керівництва

фабрики ВАТ "Калина" і особисто її генерального директора М.І. Чемериса. В особі Михайла Івановича я знайшов не лише приємну і комунікабельну людину, але й однодумця. Таких однодумців, на щастя, на фабриці знайшлося декілька, на плечі яких і ліг тягар створення справжньої фінансової установи, якій би довіряли люди. Хочу назвати їх імена: Валентина Захарова, Володимир Гнатів, Олександр Усенко, Люба Слущька, Марія Ногаль, Наталя Кириченко, Анастасія Курило, Валентина Левкун, Леся Стеблецька та інші. З цими людьми ми розділяємо всі злети й невдачі нашої кредитної спілки ось уже протягом 15 років. Частина з них уже вийшли на пенсію, проте не втрачають нагоди завітати до нашого офісу.

Згодом до нашої кредитівки прийшли працювати молоді спеціалісти - випускники фінансових учбових закладів. Наприклад, Андрій Яремко - випускник Тернопільської фінансової академії, сьогодні уже досвідчений головний бухгалтер кредитної спілки, справжній фахівець фінансово-кредитної справи.

- Скільки сьогодні членів у "Взаємопоміч"?

- Членство нашої кредитної спілки сьогодні становить близько 700 осіб. На його розмір впливає цілий ряд факторів: багато хто звільнився з роботи, хтось пішов у декретну відпустку (не забуваймо, що колектив фабрики на 95 відсотків - жіночий), хтось виїхав за кордон. Тепер членами кредитівки все більше реєструються жителі Червонограда та навколишніх міст і сіл Львівщини.

- Якими методами кредитна спілка досягла високого рівня довіри своїх членів?

- Перш за все завдяки наполегливим і прозорим діям керівного складу кредитної спілки, особистій витримці кожного з нас, хто проводив роз'яснювальну роботу серед співгромадян. Пригадую випадок, що стався 1996 року. Серед членів спілки на той час не було жодного працівника однієї з найбільших дільниць фабрики, на якій працівниці отримували найбільшу зарплату. Я разом із Валентиною Захаровою (вона тоді очолювала наглядовий комітет) проводили роз'яснювальну роботу по залученню нових членів КС на цій дільниці перед робочою зміною. Збори пройшли активно, залишивши по собі надію на успіх. Бажаючих вступити до кредитної спілки виявилось понад 300 людей. Усі вони взяли спеціально для цього випадку заготовлені бланки заяв на вступ у члени спілки. Яке ж було розчарування на наступний день, коли майстри тієї дільниці повернули в кредитну спілку всі чисті бланки. Жодної заяви не було підписано! Ми розуміли: хтось попрацював ефективніше за нас. Випадок став предметом розгляду на засіданні спостережної ради. Було прийнято рішення не проводити ніяких примусових чи якихось пропагандистських заходів. Кожен, хто вирішив стати членом спілки, повинен сам прийняти таке рішення і написати заяву власноруч. Ми провели поквартальне нарахування відсотків на пайові внески. З часом було введено пільгові кредити, процентна ставка по яких визначалась розміром пайового внеску в кредитну спілку. Стали практикувати короткострокові кредити за рахунок власного паю, а згодом - погашення залишку середньострокового кредиту з відсотками за рахунок власного паю. Ці заходи доз-

волили значно збільшити надходження пайових внесків, що призвело до зростання пайового капіталу. А головне - до кредитної спілки стала помітно зростати довіра і в трудовому колективі фабрики, і в усьому місті. Члени нашої спілки самі робили рекламу фінансовій установі. Уже на другому році нашої діяльності вищезгадана дільниця перевершила всі три інші дільниці трудового колективу за кількістю членів спілки. А надходження пайових внесків від членів КС практично забезпечило кредитування членів КС без залучення коштів на депозитні рахунки. Так ми працювали аж до 2005 року, коли вперше отримали ліцензію на залучення коштів (вкладів) членів КС на депозитні рахунки.

- З 1997 року кредитна спілка "Взаємопоміч" є членом НАКСУ. Що дає співпраця з асоціацією?

- Так, КС "Взаємопоміч" стала 56-м членом НАКСУ, про що свідчить свідоцтво, підписане Президентом Асоціації П.М. Козинцем у червні 1997 року, і яке постійно привертає увагу відвідувачів нашого офісу. Ми розглядаємо членство в НАКСУ як одностайне волевиявлення нашого громадського об'єднання і, одночасно, визнання загальноприйнятих норм і стандартів у діяльності кредитних спілок, об'єднаних в Національній асоціації, які в той час були на стадії відродження в Україні. Адже тоді кредитні спілки не мали законодавчої бази, і їхня діяльність регламентувалася виключно Указом Президента України Л.М. Кравчука та Законом про громадські об'єднання. І тому членство в Асоціації на той час мало важливе значення не тільки з точки зору взаємного збагачення професійно-методичного досвіду, але й вироблення стратегічної фінансової політики на ринку фінансових послуг України кредитними спілками. Ми постійно відчували з боку НАКСУ інтерес до нашої діяльності, отримували методичні матеріали для повсякденного використання у своїй роботі, користувалися і користуємось аналітичними даними фінансового департаменту НАКСУ. Користуючись нагодою, хотілося б висловити особисту вдячність колегам з НАКСУ Людмилі Кравченко, Катерині Калустовій, Олегу Новодворському та іншим працівникам за їхній професіоналізм, чуйність, увагу.

Пригадаймо дев'яності роки... Тоді усі ми вчилися на семінарах і під час "круглих столів". А яку неоціненну допомогу у відродженні кредитівок в Україні відіграли наші колеги з-за кордону! На моє переконання - без допомоги, яку нам у цій справі надали уряди Канади і США за спеціальними програмами сприяння розвитку кредитних спілок в Україні, неможливим було б таке швидке відновлення кредитного руху в нашій державі. Колективна співпраця призвела до створення новітніх методик і технологій у діяльності кредитних спілок в кращому розумінні. Більше того, спільні надбання кредитних спілок, Національної асоціації та міжнародних інституцій стали тою фундаментальною базою, на якій ґрунтується нинішній "Закон про кредитні спілки" та й в цілому ринок кредитних спілок. А тому вкрай негативно сприймаються сьогодні непрофесійні дії провладних структур, які абсолютно не беруть до уваги значний позитивний набуток кредитних спілок на фінансовому ринку в Україні, замість того щоб сприяти його подальшому вдосконаленню та розвитку.

- Чи можете назвати рік, коли діяльність вашої кредитної спілки була найефективнішою і чому?

- Діяльність нашої кредитівки відзначалась від самого початку стабільним зростанням всіх основних фінансових-господарських показників. Це зростання було природним, поступовим, без різких злетів чи спадів. Ми ніколи не ставили перед собою завдань за будь-яку ціну форсувати зростання активів чи залучення коштів на депозитні рахунки.

Рекордним по ефективності у нас був останній рік перед фінансовою кризою - 2008. Нічого не віщувало нам негативного і в 2009 році, однак на початку другого півріччя стало помітне різке зменшення платежів по кредитах, а в четвертому кварталі - різкий спад активів за рахунок виплат по депозитних договорах. Так для нас почалася світова фінансова криза. Закінчивши рік з позитивним сальдо, наступний 2010 рік виявився ще складнішим. Аби покрити збитковість, довелось використати лівову частку резервних коштів. Слід відзначити що протягом усього періоду діяльності ми не припиняли видачу кредитів і прийом та виплату коштів по депозитах. Мушу

сказати, цим ми повинні завдячувати ОКС НАКСУ, членами якої ми є протягом багатьох років. Саме кредити ОКСу послужили нам тим "стабілізатором", завдяки якому ми не припиняли ні на один день нашу діяльність. Користуючись нагодою, висловлюю щиру вдячність всім нашим колегам з ОКС НАКСУ.

- Ваша кредитна спілка тривалий час стабільно працює на фінансовому ринку. Чи маєте власний секрет?

- Власне наш секрет я вже розкрив. Але якщо бути лаконічним, то скажу так: секрет нашої стабільності перш за все - в членах нашої кредитної спілки, їхня довіра до нас - запорука успіху. Ще додам: порядність, прозорість, повага - як до наших клієнтів, так і до опонентів - понад усе.

- І нарешті, в чому, на 16-му році існування бачите покликання "Взаємопоміч"?

- Перш за все - бути корисною установою для людей, жити проблемами людей і відчувати пульс життя нашого суспільства. Як фінансова установа ми покликані забезпечити фінансовий захист нашого громадянина, а для цього ми повинні бути доступною і, головне, прозорою фінансовою структурою, якій довіряють, з якою кожен наш член спілки впевнено крокує життєвим шляхом у майбутнє. З перших днів існування установи наш девіз був "Свій до свого по своє!". Залишається він актуальним і сьогодні.

Нагадаю, аби потрапити до нас у м. Червонограді, досить зателефонувати за номером 466-28 або завітати до офісу за адресою: вул. І.Богуна, 1.

- Ваше побажання колегам до новорічних та Різдвяних свят.

- У переддень Нового 2012 року від усієї душі дозвольте висловити вам, дорогі колеги-спілчани, сердечні вітання з Новим роком та Різдвяними святами. Прийміть побажання здоров'я, натхнення, незгасаючого оптимізму, сімейного достатку, втілення усіх ваших задумів, планів а також фінансового благополуччя. Щасливого Нового року і веселих свят!

КРЕДИТНА СПІЛКА "НАРОДНИЙ КРЕДИТ": "ПРАЦЮЄМО ГІДНО І З ДУМКОЮ ПРО ЛЮДЕЙ"

Кредитна спілка «Народний кредит» вже протягом 10 років допомагає жителям Сумщини вирішувати їхні фінансові питання. З нагоди ювілейної дати ми поспілкувалися з колективом кредитної спілки про минуле та сьогодні.

— За десятилітню роботу ваша кредитна спілка завоювала чималий авторитет у співгромадян. А якими були її перші кроки на ринку кредитної кооперації?

— Кредитну спілку «Народний кредит» було засновано 14 грудня 2001 року. З моменту створення очолює спілку голова правління Віталій Володимирович Чмутенко. Завдяки його професіоналізму і непохитній волі наша установа здолала усі труднощі, пов'язані з бюрократичними перешкодами і несприятливою економічною ситуацією, що супроводжували початкову стадію нашої діяльності. Важко розпочинати будь-яку справу з «нуля», проте шлях реєстрації і становлення кредитної спілки «Народний кредит» пройдено успішно, і сьогодні нам є чим пишатися і про що розповісти.

14 грудня цього року кредитна спілка «Народний кредит» відзначала свій десятирічний ювілей. 10 років може здатися і недостатньо солідним відрізком часу, проте усім нам добре відомо, як нелегко в умовах економічної кризи зберегти присутність на фінансовому ринку. Досягти високих результатів діяльності ми змогли

завдяки згуртованій команді однодумців, об'єднаних спільною метою і орієнтованих на успіх. Для поліпшення якості роботи і підвищення професійного рівня працівники нашої кредитної спілки постійно беруть участь у фахових лекціях, семінарах і тренінгах. Зараз можна з упевненістю сказати, що основою плідної діяльності спілки «Народний кредит» стало чітке і неухильне слідування принципам довіри, відкритості і прозорості в роботі кредитної спілки, створення вигідних умов кредитування. Завдяки цим принципам кредитна спілка не просто виправдала своє існування, але і підготувала ґрунт для подальшого розвитку і зростання.

— Як за увесь час існування змінювалися активи, членство, обсяги кредитування вашої кредитної спілки?

— У 2011 році «Народний кредит» налічує більше 2800 членів. Станом на листопад 2011 року активи нашої кредитної спілки перевищили 2 мільйони 100 тисяч гривень.

Ми працюємо з різними віковими і соціальними групами людей, надаючи послуги військовослужбовцям, студентам, молодим сім'ям, пенсіонерам, підприємцям, державним службовцям і багатьом іншим.

— Які види кредитів переважають у кредитному портфелі кредитної спілки?

— Сьогодні кредитна спілка «Народний кредит» надає споживчі кредити для населення Сумської області.

— **Як ви оцінюєте співпрацю вашої кредитної спілки з НАКСУ?**

— Співпраця з НАКСУ доволі продуктивна. У 2003 році КС «Народний кредит» набула членства в НАКСУ, стала учасником стабілізаційного фонду, центрального резерву ліквідності. Ми отримували кошти від програми «Старт». Згодом ми неодноразово користувалися фондом технічної допомоги. У 2006 році наша кредитна спілка стала членом ОКС НАКСУ. Спеціалісти НАКСУ надавали нам допомогу в підготовці документів для перереєстрації спілки в 2004 році, реєстрації в Держфінпослуг як фінансової установи, у процесі отримання ліцензій. І сьогодні ми постійно консультуємося та користуємося послугами ОКС НАКСУ.

— **10-річчя вашої кредитної спілки припало на складний історичний період. Скажіть, будь ласка, яким чином вам вдається підтримувати стабільну роботу установи?**

— Стабільну роботу кредитної спілки «Народний кредит» забезпечує дружній професійний колектив, завдяки якому спілка успішно виконує завдання зі збереження та зміцнення статусу надійної фінансової установи, а також неухильного росту кредитного портфеля і основних показників.

— **Яким чином прораховуєте можливі ризики неповернення коштів у сьогоднішніх непередбачуваних фінансових умовах? Як побудовано роботу з повернення коштів?**

— Можливі ризики неповернення коштів у нашій кредитній спілці прораховуються за рахунок доходу, який отримує позичальник: платіж за місяць по кредиту не повинен перевищувати 50 % доходу члена спілки. Робота з повернення проблемних кредитів здійснюється за рахунок поручителів через суд та виконавчу службу. Чим платоспроможніший член спілки та його поручителі, тим скоріше повертаються заборговані кошти до спілки.

— **Поділіться, будь ласка, з колегами своїм позитивним досвідом. Якою бачите роботу вашої кредитівки наступного року? На чому робитимете акценти в діяльності?**

— Кредитна спілка «Народний кредит» бачить своє завдання в об'єднанні жителів Сумської області для задоволення їхніх фінансових потреб. Наша діяльність базується на принципах кооперації, що склалися історично: залучаючи заощадження, ми надаємо підтримку членам кредитної спілки. В цьому ми вбачаємо свою соціальну місію, причому, слова «соціальна місія» — не гучна фраза, а об'єктивна реальність, з якою ми маємо справу щодня.

Колектив нашої кредитної спілки з надією і оптимізмом дивиться в майбутнє. Ми раді бути учасниками кредитно-кооперативного руху України, і уся наша повсякденна діяльність спрямована на зростання довіри і зміцнення позицій кредитних спілок на фінансовому ринку.

ЯСКРАВИЙ 2011 РІК КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ "АГРО-КРЕДИТ"

2011 рік вже ввійшов в історію кредитної спілки «Агро-Кредит», запам'ятавшись усім членам спілки та її працівникам визначними подіями.

Свято, що вже стало традиційним – Міжнародний день кредитних спілок – відзначається у всьому світі, доводячи небайдужість людей до кооперації та важливість і потрібність справи, якою ми живемо. Тож і цього року у нас була чудова нагода підбити чергові підсумки нашої діяльності та розповісти про це нашим спілчанам і тим жителям Старобільщини, які ще не стали членами КС «Агро-Кредит».

Того дня ми відкрили свої двері та запросили своїх членів, їх родини, представників державних органів і засобів масової інформації завітати до нашої кредитної спілки та ознайомитися з її діяльністю. У дружній і теплій атмосфері цього заходу приємно було чути слова подяки наших членів, задля яких ми працюємо, допомагаючи їм у задоволенні фінансових потреб.

Цього року однією з визначних подій для КС «Агро-Кредит» стало визнання кредитної спілки на національному рівні у якості дипломанта Національного рейтингу «Золота фортуна». Вітаючи нашу спілку з цією відзнакою, колеги з інших регіонів України зазначали, що особливо значущим є те, що нагороду вручав академік Борис Євгенович Патон, один з найвидатніших вчених ХХ століття.

Ще однією важливою подією 2011 року стала десята річниця діяльності кредитної спілки «Агро-Кредит». Це були роки нелегкого становлення та утвердження, пошуку шляхів плідної співпраці зі своїми членами, постійного розвитку та удосконалення.

Неможливо не згадати участь нашої спілки у Всесвітній конференції кредитних спілок (WOC-SU), яка проходила в Шотландії (м. Глазго). Проте найголовніше, що в сьогоднішній кризовий період ми змогли не тільки втриматись на фінансовому ринку, а й покращити свої показники як у зростанні активів, так і кількості членів кредитної спілки, що підтверджує популярність нашої установи та довіру населення до кредитної кооперації. І тепер ми можемо з упевненістю сказати, що кредитна спілка «Агро-Кредит» має досить міцну платформу та всі передумови для подальшого розвитку.

У планах на майбутнє – участь нашої кредитної спілки у Проекті USAID «АгроІнвест» 2011–2016 рр., метою якого є сприяння прискоренню

ренню і розширенню відновлення економічного підйому в Україні шляхом підтримки сільськогосподарського сектора. Проект має також за мету допомогти Україні зміцнити її експортний потенціал та реалізувати її прагнення щодо сприяння глобальній продовольчій безпеці.

Ми і надалі будемо поліпшувати умови кредитування і залучення та збереження внесків, сприяти підвищенню добробуту членів КС «Агро-Кредит». Основними ознаками нашої роботи були і лишатимуться у майбутньому надійність, стабільність, зростання спілки як самодостатньої установи, щоб завдяки спільним зусиллям наші члени були успішними та процвітаючими.

Ми дуже вдячні нашим співгромадянам за довіру, за те, що, незважаючи на цілеспрямовану кампанію певних можновладців у ЗМІ з дискредитації кредитних спілок, більшість з установ, і особливо ті, які працюють вже багато років, практично не відчувають на собі її згубної дії.

Рік, що минає, був дуже складним через зміну законодавчих вимог та стан фінансового ринку, але це не вплинуло на капітал, активи та дух нашої кредитної спілки. Тому хочемо побажати усім, хто дотичний до кооперативного руху, вірних вкладників та платоспроможних позичальників в новому році, жаги до плідної праці, надії та оптимізму!

Від імені колективу кредитної спілки «Агро-Кредит» вітаємо усіх колег-спілчан з Новим 2012 роком та Різдвом Христовим! Зичимо всім доброго здоров'я, гарного настрою та фінансової стабільності. Нехай у ваших родинях панують розуміння, мудрі рішення, злагода та єдність!

**Колектив кредитної спілки «Агро-Кредит»,
м. Старобільськ Луганської області**

СЕМІНАР-ПРАКТИКУМ

"ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В КРЕДИТНІЙ СПІЛЦІ"

1 січня 2010 року набрав чинності Закон України «Про захист персональних даних» № 2297-VI. А з 1 січня 2012 року вступає в силу Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних». Законодавчі нововведення в цілому направлені на створення відповідних умов захисту персональних даних шляхом забезпечення їх власникам захисту від незаконної обробки та незаконного доступу. Однак, незважаючи на прийняття відповідних законів та підзаконних нормативно-правових актів, поняття захисту персональних даних досі остаточно не врегульовано та потребує роз'яснень.

1 листопада 2011 року у Києві, у приміщенні Київського міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації, відбувся семінар-практикум «Організація системи захисту персональних даних в кредитній спілці», організований Навчально-методичним центром НАКСУ. У семінарі взяли участь більше тридцяти представників органів управління кредитних спілок з багатьох областей України.

Матеріал викладали Віце-президент НАКСУ, Директор фінансового департаменту НАКСУ Катерина Калустова, Начальник управління реєстрації баз персональних даних Державної служби України з питань захисту персональних даних Світлана Кривда та юрист НАКСУ Олег Новодворський.

У ході семінару було докладно розглянуто питання організації системи захисту персональних даних в кредитній спілці; її складові; особливості реалізації вимог Закону «Про захист персональних даних»; реєстрації баз персональних даних; відповідальності володільця баз пер-

сональних даних за порушення відповідного законодавства.

Тема побудови системи захисту персональних даних для працівників кредитних спілок є сьогодні дуже актуальною, і природно, що у слухачів курсу виникло багато запитань. Жодне з них не лишилося без відповіді завдяки грамотній організації навчального заходу.

Учасники семінару отримали вичерпну інформацію щодо останніх змін у законодавстві стосовно захисту персональних даних у КС, рекомендації юристів та збірники методичних рекомендацій, підготовлені фахівцями НАКСУ.

Після закінчення учасники семінару поділилися своїми враженнями з «Бюлетенем кредитних спілок України».

Олександр БЕЛОВ, заступник голови правління кредитної спілки «Залоговое агентство», м. Горлівка Донецької області:

— У кредитній спілці «Залоговое агентство» я працюю з 2007 року. Починав на посаді кредитного інспектора, потім був головою кредитного комітету, сьогодні я заступник голови правління. Звісно, моя робота потребує постійного підвищення рівня кваліфікації. Семінари НАКСУ виділяються з-поміж інших своєю суто практичною спрямованістю, максимальним розкриттям усіх тем, які цікавлять працівників кредитних спілок.

Тому ми намагаємося не пропускати жодного з них, бо вони суттєво допомагають у роботі.

Володимир НАУМЕНКО, голова правління кредитної спілки «Товариство «Взаємний кредит», м. Мелітополь Запорізької області:

— Відверто кажучи, я не очікував, що цей семінар виявиться настільки змістовним та корисним. Існує багато нюансів у системі захисту персональних даних, про які я раніше і не замислювався. Завдяки викладачам сьогоденного курсу у мене не залишилось питань, а якщо вони виникнуть у майбутньому — звертатимусь до фахівців НАКСУ, які завжди оперативно і професійно реагують на усі наші прохання і пропозиції. Я вважаю, що семінари, організовані НАКСУ, виключають необхідність відвідувати якісь інші навчальні заходи, однозначно роблять якіснішою нашу роботу і приносять користь.

Юрій ТЯГУР, голова правління кредитної спілки «Святий Мартин», м. Мукачеве Закарпатської області:

— Найперше, що я хотів почути на даному семінарі — це коментарі до Закону щодо захисту персо-

нальних даних з перших уст, оскільки у ньому взяла участь начальник управління реєстрації баз персональних даних Державної служби України з питань захисту персональних даних. Крім того, мені було необхідно отримати детальну інформацію про усі нюанси, що криються у цьому Законі. І, як завжди, захід, організований НАКСУ, з великим обсягом інформації, виявився дуже змістовним та корисним. У цьому плані Асоціація має великий досвід роботи, що підтверджує стабільно високий рівень професійності її фахівців.

В'ячеслав УЛИБІН, голова правління кредитної спілки «Центральне кредитне товариство», м. Кіровоград:

— Враження від семінару дуже позитивне. Абсолютно на усі запитання, які мене цікавили, я отримав повні відповіді. Попередньо ми консультувалися на дану тему зі спеціалістами НАКСУ у телефонному режимі, проте набагато ефективнішим є особисте спілкування. Особливо цінними для нас є рекомендації Катерини Калустової та Олега Новодворського щодо останніх змін у профільному законодавстві та тлумачення найновіших підзаконних нормативно-правових актів.

СКЛАДАННЯ РІЧНОЇ ЗВІТНОСТІ. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ

*Подходит годовой отчет - считать комиссия идет
Компьютер, принтер, сейф и факс - немного здесь считать у нас!
Вот стол и стул, цветы и... мыло - Готово!.. но не тут то было...
«Нет, нет, постойте, а кредиты? А МШП? А депозиты?»,
(Комиссия ума набралась, инструкций разных начиталась),
«А сверить с данными учета? А акты сверок и расчетов?»
О-па... Чтоб не было такого – статья про старое и снова...*

шенням розпочатої інвентаризації цього майна в структурному підрозділі (у матеріально відповідальній особі) протягом тридцяти днів; (Підпункт "б" пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства

фінансів № 832 від 05.08.2010)

Обов'язковість проведення інвентаризації перед складанням річної звітності в першу чергу передбачено статтею 10 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»:

Стаття 10. Інвентаризація активів і зобов'язань

1. Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка.

2. Об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються власником (керівником) підприємства, крім випадків, коли її проведення є обов'язковим згідно з законодавством.

Порядок проведення інвентаризації регламентується «Інструкцією по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків», затвердженою Наказом Мінфіну від 11.08.1994 № 69 (далі Інструкція № 69).

Строки проведення інвентаризації

Підпунктом б) п. 3 Інструкції №69 передбачено:

«...3. Проведення інвентаризації є обов'язковим:

б) перед складанням річної бухгалтерської звітності, крім майна, цінностей, коштів і зобов'язань, інвентаризація яких проводилась не раніше 1 жовтня звітного року. Інвентаризація будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів основних фондів може проводитись один раз у три роки, а бібліотечних фондів – за рішенням керівника підприємства один раз на п'ять років або щорічно з охопленням інвентаризацією не менше 20 відсотків одиниць бібліотечного фонду з обов'язковим завер-

✓ **Тобто перед складанням річної звітності інвентаризацію необхідно проводити після 1 жовтня звітного року.**

Склад та призначення інвентаризаційної комісії

✓ Зазвичай склад інвентаризаційної комісії в кредитних спілках визначається в наказі про облікову політику. Під час призначення комісії слід звернути увагу на п. 11.1 Інструкції № 69:

11.1. Для проведення інвентаризаційної роботи на підприємствах, розпорядчим документом їх керівника створюються постійно діючі інвентаризаційні комісії у складі керівника структурних підрозділів, головного бухгалтера, які очолюються керівником підприємства або його заступником.

Часто в кредитних спілках до складу інвентаризаційних комісій входять члени ревізійної комісії кредитної спілки, що є логічним, але необхідно звернути увагу на те, що Голова правління не має повноважень «наказувати» членам ревізійної комісії, тому рекомендується перед виданням наказу про облікову політику відобразити в протоколі засідання ревізійної комісії рішення про визначення членів ревізійної комісії, які виявили бажання входити до складу інвентаризаційної комісії. Для забезпечення обміну інформацією між членами органів управління, що передбачено внутрішнім положенням про ревізійну комісію, можна запросити на таке засідання Голову правління.

Основні завдання інвентаризації

Відповідно до Інструкції № 69:

«... 7. Основними завданнями інвентаризації є:
а) **виявлення фактичної наявності основ-**

них фондів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, коштів, цінних паперів та інших грошових документів, а також обсягів незавершеного виробництва в натурі;

б) **установлення лишку або нестачі цінностей** і коштів шляхом зіставлення фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку;

в) **виявлення товарно-матеріальних цінностей, які частково втратили свою первісну якість**, застарілих фасонів і моделей, а також матеріальних цінностей та нематеріальних активів, що не використовуються;

г) **перевірка дотримання умов та порядку збереження матеріальних та грошових цінностей, а також правил утримання та експлуатації основних фондів**;

д) **перевірка реальності вартості зарахованих на баланс основних фондів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, цінних паперів і фінансових вкладень, сум грошей у касах, на розрахунковому, валютному та інших рахунках в установах банків, грошей у дорозі, дебіторської і кредиторської заборгованості, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, забезпечень та резервів наступних витрат і платежів.** (Підпункт "д" пункту 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 832 від 05.08.2010)...».

Об'єкти інвентаризації

✓ Для визначення об'єктів інвентаризації простіше за все скористатися формою №1 фінансової звітності «Баланс», таким чином **інвентаризації підлягають такі активи кредитних спілок:**

- Нематеріальні активи.
- Незавершені капітальні інвестиції.
- Основні засоби.
- Довгострокові фінансові інвестиції.
- Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості.
- Інші необоротні активи.
- Виробничі запаси.
- Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги.
- Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом; за виданими авансами; з нарахованих доходів; із внутрішніх розрахунків.
- Інша поточна дебіторська заборгованість.
- Поточні фінансові інвестиції.

- Грошові кошти та їх еквіваленти: в національній валюті; у т. ч. в касі.
- Витрати майбутніх періодів.
- Необоротні активи та групи вибуття.

Зобов'язання, що підлягають інвентаризації:

- Довгострокові кредити банків.
- Інші довгострокові фінансові зобов'язання.
- Відстрочені податкові зобов'язання.
- Інші довгострокові зобов'язання.
- Короткострокові кредити банків.
- Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями.
- Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.
- Поточні зобов'язання за розрахунками: з одержаних авансів; з бюджетом; з позабюджетних платежів; зі страхування; з оплати праці; з учасниками; із внутрішніх розрахунків.
- Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу.
- Інші поточні зобов'язання.

Також необхідно звернути увагу на п. 5 Інструкції № 69:

«...5. У випадках, коли проведення інвентаризації є обов'язковим, інвентаризації підлягають також майно і матеріальні цінності, що не належать підприємству, та облік яких ведеться на позабалансових рахунках...».

У кредитної спілки це можуть бути, зокрема, **орендовані необоротні активи (офіс)** або вартість товарно-матеріальних цінностей, основних засобів та цінних паперів (**які знаходяться як на підприємстві, так і в депозиті нотаріальної контори чи банку**), що становлять предмет застави.

Окремі вимоги Інструкції № 69 до процесу інвентаризації, що стосуються кредитних спілок

Інвентаризація основних засобів

- п. 11.7 Інструкції № 69 передбачено, що **при виявленні додатних для використання об'єктів основних засобів, залишкова вартість яких дорівнює нулю, постійно діючою (робочою) інвентаризаційною комісією оформ-**

млюється пропозиція про визначення їх справедливої та ліквідаційної вартості.

Інвентаризація незавершеного капітального будівництва і незавершеного ремонту (п. 11.9 Інструкції № 69)

- В інвентаризаційних описах вказується найменування заділу, стадія або ступінь їх готовності, кількість або обсяг робіт;
- інвентаризаційна комісія повинна перевірити, чи не значиться у складі незавершеного капітального будівництва устаткування, що передане до монтажу, а фактично не розпочате монтажем, а також стан об'єктів, що законсервовані, і будівництво яких тимчасово припинено, виявити причини і підстави для їх консервації;
- на збудовані об'єкти, що фактично введені в дію повністю або частково, але прийняття і введення в дію яких не оформлено належними документами, а також на завершені, але з якихось причин не введені в дію об'єкти в окремих інвентаризаційних актах вказуються причини затримки оформлення здачі в експлуатацію вказаних об'єктів.

Інвентаризація витрат майбутніх періодів, забезпечень та резервів майбутніх витрат і платежів (п. 11.10 Інструкції № 69)

Інвентаризація витрат майбутніх періодів, забезпечень та резервів майбутніх витрат і платежів полягає в перевірці обґрунтованості залишку вказаних сум на дату інвентаризації, відповідності затвердженому розпорядчим документом керівника підприємства переліку створюваних забезпечень та резервів.

Резерв на оплату відпусток

— Залишок забезпечення на оплату відпусток, включаючи відрахування на державне соціальне страхування з цих сум, станом на кінець звітного року визначається за розрахунком, який базується на кількості днів невикористаної працівниками підприємства щорічної відпустки та середньоденної оплати праці працівників.

— Середньоденна оплата праці визначається відповідно до законодавства. Кількість днів невикористаної відпустки всіма працівниками підприємства, на яку створюється забезпечення, не може бути обчислена більш як за два роки із зменшенням на кількість авансованої відпустки в тих випадках, коли чергова відпустка частково надана в рахунок майбутнього (невідпрацьованого) періоду.

— При інвентаризації забезпечення на виплату передбаченої законодавством винагороди за вислугу років уточнюється розмір забезпечення, який не повинен перевищувати суми нарахованої винагороди, і підлягає віднесенню на витрати виробництва і обігу.

— До суми забезпечень на оплату відпусток і винагороди за вислугу років додаються відрахування за встановленими нормативами на державне соціальне страхування з цих сум.

Резерв покриття втрат від неповернених позичок

— Інвентаризація страхового резерву небанківської фінансової установи, що створюється для покриття ризиків неповернення основного боргу за кредитами, полягає в обґрунтуванні відповідності залишку вказаного резерву граничному розміру такого резерву на дату інвентаризації, який обчислюється за Методикою формування небанківськими фінансовими установами резерву для покриття ризиків неповернення основного боргу за кредитами, гарантіями, поруками, придбаними цінними паперами, іншими видами заборгованості, визнаними нестандартними, затвердженою розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 4 червня 2004 року № 912, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 24 червня 2004 року за № 782/9381 (підпункт "г" пункту 11.10 в редакції Наказу Мінфіну № 268 від 05.12.1997 р. зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 832 від 05.08.2010р.).

Необхідно звернути увагу на те, що розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 4 червня 2004 року № 912 втратило чинність на підставі розпорядження Держфінпослуг № 111 від 01.03.2011 р., тому інвентаризація РЗПВ в 2011 році не є обов'язковою, але, для забезпечення достовірності фінансової звітності, залишається рекомендованою.

— Інвентаризаційна комісія за документами встановлює і включає до опису суму, що підлягає відображенню на рахунку обліку витрат майбутніх періодів і резерву сумнівних боргів.

Інвентаризація розрахунків (п. 11.11 Інструкції № 69)

— Всім дебіторам підприємства-кредитори повинні передати виписки про їх заборгованість, які пред'являються інвентаризаційній комісії для підтвердження реальності заборгованості. Підприємства-дебітори зобов'язані протя-

гом десяти днів з дня отримання виписок підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення (п.п. а).

Необхідно звернути увагу, що, відповідно до цього пункту, **обов'язком кредитної спілки є представлення позичальникам — членам кредитної спілки виписок про їх заборгованість (актів звіряння розрахунків), але для фізичних осіб обов'язку підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення не передбачено.** Також інструкцією не встановлено терміни або строки передачі таких виписок, тому для кредитної спілки **оптимальним процесом звіряння розрахунків з позичальниками — членами кредитної спілки — є складання актів звіряння розрахунків протягом року під час прийому платежів на дату прийому платежу, які пред'являються інвентаризаційній комісії для підтвердження реальності заборгованості.**

Також необхідно додати, що Інструкцією № 69 не передбачено обов'язків щодо звіряння розрахунків по кредиторській заборгованості, але для забезпечення достовірності фінансової звітності рекомендується налагодити процес звіряння з вкладниками кредитної спілки, які мають залишки по внесках (вкладах) на депозитні рахунки по аналогії зі звірянням розрахунків з позичальниками. Враховуючи те, що в більшості програм залучення внесків сума внеску залишається незмінною, є сенс складати акт звіряння після укладання договору на залучення такого внеску та здійснення фактичного внесення.

— На рахунках обліку розрахунків з покупцями і замовниками, постачальниками і підрядчиками, іншими дебіторами і кредиторами повинні залишатися виключно погоджені суми.

— В окремих випадках, коли до кінця звітного періоду **розбіжності** не усунені або **залишились не з'ясованими, розрахунки з дебіторами і кредиторами відображаються кожною стороною у своєму балансі в сумах, що впливають із записів у бухгалтерському обліку і визнаються нею правильними** (п.п. в).

Тобто якщо кредитна спілка представила боржнику виписку про його заборгованість, а боржник не відреагував, кредитна спілка відображає в обліку заборгованість на підставі даних аналітичного та бухгалтерського обліку та визнає таку заборгованість правильною.

— Зацікавлена сторона зобов'язана передати матеріали про розбіжності на вирішення відповідних органів.

— Суми за розрахунками з установами банків, фінансовими і податковими органами повинні бути погоджені з ними. Залишення в обліку неурегульованих сум за цими розрахунками не допускається (п.п. г).

Необхідно звернути увагу, що документ, який підтверджує погодження з органами відповідних сум, є звіт, поданий до цього органу, тому строки проведення інвентаризації таких розрахунків, зазначені в наказі Голови правління, мають враховувати терміни подачі таких звітів.

— До акта інвентаризації розрахунків додається довідка про дебіторську і кредиторську заборгованість, щодо якої термін позовної давності минув, із зазначенням осіб, винних у минуванні терміну позовної давності дебіторської заборгованості, а також назви і адреси дебіторів або кредиторів, суми, причини, дати і підстави виникнення заборгованості.

Оформлення результатів інвентаризації

28 грудня 1989 року Державний комітет СРСР зі статистики затвердив форми первинної облікової документації для використання підприємствами з 1 січня 1990 р.

На запит щодо використання форм інвентаризаційних описів 04 серпня 2010 року Міністерство фінансів України надало наступну відповідь (витяг з листа Мінфіну від 04.08.2010 р. № 31-34010-10-21/20263):

*«... **Форми первинної облікової документації для оформлення результатів інвентаризації Міністерством фінансів України не затверджувалися, отже, і роз'яснення про застосування таких форм Міністерством не надаються.***

Виходячи з цього, оформлення результатів інвентаризації можна забезпечувати документами, передбаченими Постановою Державного комітету СРСР зі статистики від 28.12.1989 р. № 241 (Далі — Постанова № 241), що підтверджується листом ДКСУ від 30.01.2003 р. № 03-04-05/18:

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ СТАТИСТИКИ УКРАИНЫ

П И С Ь М О

№ 03-04-05/18

30.01.2003

Госкомстат рассмотрел запрос относительно постановления Госкомстата СССР от 28.12.89 № 241 (0241697-89) и сообщает.

Действие постановления Госкомстата СССР от 28.12.89 № 241(з0241697-89) «Об утверждении форм первичной учетной документации для предприятий и организаций» на территории Украины не приостанавливалось и не противоречит Постановлению Верховной Рады Украины от 12.09.91 № 1545-ХІІ (1545-12) «О порядке временного действия на территории Украины отдельных актов законодательства Союза ССР».

Поэтому для оформления результатов инвентаризации ценностей и бланков документов строгой отчетности предприятия могут применять форму первичной учетной документации, утвержденную постановлением Госкомстата СССР от 28.12.89 № 241 (з0241697-89).

Кроме того, сообщаем, что приказом Министерства финансов Украины от 11 августа 1994 года № 69 (з0202-94) (с изменениями и дополнениями, внесенными приказами Министерства финансов от 5 декабря 1997 года № 268 (з0601-97) и от 26 мая 2000 года № 115 (з0339-00) утверждена Инструкция по инвентаризации основных средств, нематериальных активов, товарно-материальных ценностей, денежных средств и документов и расчетов, в которой определены основные принципы проведения инвентаризации на предприятиях.

*Заместитель начальника
управления методологии
и планирования*

А.Варнидис

Постановою № 241 передбачено також порядок використання затверджених форм. Нижче наведено ті форми, які мають використовувати кредитні спілки під час інвентаризації.

Инвентаризационная опись основных средств (форма N инв-1)

Инвентаризационная опись применяется для оформления данных инвентаризации основных средств (зданий, сооружений, передаточных устройств машин и оборудования, транспортных средств, инструмента, вычислительной техники, производственного и хозяйственного инвентаря и т.д.). Инвентаризационная опись составляется в одном экземпляре комиссией отдельно по каждому местонахождению ценностей и должностному лицу, ответственному за сохранность основных средств.

До начала инвентаризации от каждого лица или группы лиц, отвечающих за сохранность

ценностей, берется расписка. Расписка включена в заголовочную часть формы.

На последней странице формы перед подписью председателя комиссии даны две свободные строки для записи последних номеров документов в случае движения основных средств во время инвентаризации.

Форма инвентаризационной описи N инв-1 рассчитана для отражения данных инвентаризации на три даты. Опись печатается с вкладными листами, количество которых определяет заказчик бланков.

При автоматизированной обработке данных по учету результатов инвентаризации форма N инв-1 выдается комиссии в виде машинограммы с заполненными графами с 1 по 6 и 8.

В описи комиссия заполняет графу 7 о фактическом наличии инвентарных объектов. При выявлении объектов, которые не отражены в акте, а также объектов, по которым отсутствуют данные, характеризующие их, комиссия должна включить недостающие сведения в инвентаризационную опись. Графа 6 "Номер паспорта" заполняется на основные средства, содержащие драгоценные металлы. **На основные средства, принятые в аренду, опись составляется отдельно.** После оформления в установленном порядке опись передается в бухгалтерию или на вычислительную установку для составления сличительной ведомости.

Инвентаризационная опись товарно-материальных ценностей (форма N инв-3)

Применяется для отражения данных фактического наличия товарно-материальных ценностей (сырья, материалов, готовой продукции, малоценных и быстроизнашивающихся предметов и др.). Инвентаризационная опись составляется в одном экземпляре комиссией на основании пересчета, взвешивания, перемеривания ценностей отдельно по каждому местонахождению и материально ответственному лицу или группе лиц, на хранении которых находятся ценности. До начала инвентаризации от каждого материально ответственного лица или группы лиц берется расписка, которая включена в заголовочную часть формы.

На выявленные при инвентаризации негодные или испорченные материалы и готовые изделия составляются соответствующие акты. На последней странице формы перед подписью председателя комиссии даны две свободные строки для записи последних номеров документов в случае движения товарно-материальных ценностей во время инвентаризации.

Опись печатается с вкладными листами, количество которых устанавливает заказчик бланков.

При автоматизированной обработке данных по учету результатов инвентаризации форма № инв-3 выдается комиссии в виде машинограммы с заполненными графами с 1 по 9. В описи комиссия заполняет графу 10 о фактическом наличии товарно-материальных ценностей в количественном выражении. Графа 9 "Номер паспорта" заполняется на материальные ценности, содержащие драгоценные металлы.

При выявлении материальных ценностей, не отраженных в учете, комиссия должна включить их в инвентарную опись. После оформления в установленном порядке опись передается в бухгалтерию для составления сличительной ведомости.

Акт инвентаризации незаконченных ремонтов основных средств (форма № инв-10)

Применяется при инвентаризации незаконченных ремонтов зданий, сооружений, машин, оборудования, энергетических установок и других объектов основных средств. Акт составляется в одном экземпляре инвентаризационной комиссией на основании проверки состояния работ в натуре, подписывается и передается в бухгалтерию.

При автоматизированной обработке данных по учету результатов инвентаризации форма № инв-10 в виде машинограммы с заполненными графами с 1 по 6, 8 и 9 выдается комиссии. Комиссия на основании проверки состояния работ в натуре заполняет гр. 7, и после оформления в установленном порядке форма передается на вычислительную установку для выявления результатов инвентаризации.

Акт инвентаризации расходов будущих периодов (форма № инв-11)

Применяется при инвентаризации расходов будущих периодов.

Составляется в одном экземпляре инвентаризационной комиссией на основании выявления по документам остатков сумм, числящихся на соответствующем счете, подписывается и передается в бухгалтерию.

При автоматизированной обработке данных по учету результатов инвентаризации расходов будущих периодов форма № инв-11 формируется средствами вычислительной техники.

Инвентаризационная опись ценностей и бланков документов строгой отчетности (фор-

ма № инв-16)

Применяется для отражения результатов инвентаризации фактического наличия ценностей и бланков документов строгой отчетности (талоны на бензин, проезд на такси и др.) и выявления количественных расхождений их с учетными данными.

Опись составляется в двух экземплярах, подписывается инвентаризационной комиссией и материально ответственным лицом. Один экземпляр описи передается в бухгалтерию предприятия (организации), второй остается у материально ответственного лица, который принимает ценности или бланки документов строгой отчетности на ответственное хранение.

При наличии документов строгой отчетности, нумеруемых одним номером, составляется комплект с указанием количества документов в нем.

До начала инвентаризации от каждого материально ответственного лица или группы лиц, отвечающих за сохранность ценностей, берется расписка. Расписка включена в заголовочную часть инвентаризационной описи.

При смене материально ответственных лиц опись составляется в трех экземплярах (материально ответственному лицу, сдавшему ценности, материально ответственному лицу, принявшему ценности, и бухгалтерии).

На последней странице формы перед подписью председателя комиссии даны две свободные строки для записи последних номеров документов в случае движения ценностей и бланков документов строгой отчетности во время инвентаризации.

При автоматизированной обработке данных по учету результатов инвентаризации форма № инв-16 выдается комиссии в виде машинограммы с заполненными графами с 1 по 8. В описи комиссия заполняет графы 9 и 10 о фактическом наличии ценностей и бланков документов строгой отчетности.

Акт инвентаризации расчетов с покупателями, поставщиками и прочими дебиторами и кредиторами (форма № инв-17)

Акт применяется для оформления результатов инвентаризации расчетов с покупателями, поставщиками и прочими дебиторами и кредиторами. Акт составляется в одном экземпляре инвентаризационной комиссией на основании выявления по документам остатков сумм, числящихся на соответствующих счетах, подписывается и передается в бухгалтерию.

По указанным видам задолженности к акту инвентаризации расчетов должна быть приложена справка (приложение к форме N инв-17), которая является основанием для составления формы N инв-17. Справка составляется в разрезе синтетических счетов бухгалтерского учета.

Нижче в таблиці наведені об'єкти інвентаризації із зазначенням форм для оформлення результатів інвентаризації.

Основні засоби	N инв-1
Нематеріальні активи	Не встановлено форми, рекомендується використовувати N инв-1
Інші необоротні активи	Не встановлено форми, рекомендується використовувати N инв-1
Виробничі запаси	N инв-3
Незавершені капітальні інвестиції Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	N инв-10
Витрати майбутніх періодів	N инв-11
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги Дебіторська заборгованість за розрахунками: - з бюджетом - за виданими авансами - з нарахованих доходів - із внутрішніх розрахунків Інша поточна дебіторська заборгованість Довгострокові кредити банків Інші довгострокові фінансові зобов'язання Відстрочені податкові зобов'язання Інші довгострокові зобов'язання Короткострокові кредити банків Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги Поточні зобов'язання за розрахунками: - з одержаних авансів - з бюджетом - з позабюджетних платежів - зі страхування - з оплати праці - з учасниками - із внутрішніх розрахунків Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу Інші поточні зобов'язання	N инв-17

Довгострокові фінансові інвестиції Поточні фінансові інвестиції Необоротні активи та групи вибуття Грошові кошти та їх еквіваленти: - в національній валюті (на поточних рахунках в банку)	Самостійно розроблена форма з зазначенням необхідних реквізитів, передбачених для первинного документа
Грошові кошти та їх еквіваленти: у т. ч. в касі	Акт про результати інвентаризації наявних коштів (додаток 7 до Положення про ведення касових операцій в національній валюті України №637)

Додаток до форми інв-17 складається по формі виключно для зазначення заборгованості, щодо якої строк позовної давності минув. Форма 17-інв складається в розрізі рахунків синтетичного обліку (наприклад, 376 — кредити, надані членам кредитної спілки) для підтвердження зазначених у формі сум рекомендується додавати аналітичні відомості по всіх рахунках, зазначених у формі, та акти звірювання розрахунків.

Самостійно розроблена форма. Це може бути таблиця із зазначенням залишків по рахунках на дату, на яку проводиться інвентаризація, з додаванням підтвердних документів (наприклад, для залишку на банківському рахунку — це ксерокопія акта звірювання залишку з банком), але форма обов'язково повинна містити реквізити, передбачені п.п. 2 ст. 9 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»:

✓ *Первинні та зведені облікові документи можуть бути складені на паперових або машинних носіях і повинні мати такі обов'язкові реквізити:*

- назву документа (форми);
- дату і місце складання;
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;
- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Для кредитних спілок, які здійснюють свою діяльність через відокремлені підрозділи, рекомендується процес звірювання розрахунків з членами кредитної спілки ретельно контролювати — наприклад, зіставляти підписи на актах звірювання з підписами на заявах про вступ або вибірково моніторити в телефонному режимі.

ПРО ДОКУМЕНТООБІГ У КРЕДИТНИХ СПІЛКАХ

Крилатий вираз «папір все стерпить» набув масштабного значення, адже мозолі на пальцях від друкарської машинки залишилися в минулому. Сучасні електронні технології суттєво полегшили та скоротили час на створення тексту, його роздрукування та копіювання, що спростило підготовку документів та, у свою чергу, збільшило їх кількість та якість.

Якщо документ створено, то йому потрібно надати рух для виконання покладених на нього завдань: передання інформації про факти, події, явища, що, в свою чергу, породжує обіг документів всередині організації (накази керівництва, службові записки) та між організаціями (ділове листування).

Документообіг можливо визначити так: рух документів між пунктами обробки з часу їх отримання або створення до часу завершення виконання, відправлення, надсилання адресату; знищення, захист та зберігання.

Документообіг в організації, зокрема, в кредитній спілці, здійснюється у вигляді потоків документів, що циркулюють між пунктами обробки (керівники установи та підрозділів, спеціалісти, службовці).

Головне правило документообігу — оперативний рух документів по найбільш короткому шляху з мінімальними витратами часу і роботи. Реалізувати це правило в кредитній спілці можливо шляхом чіткого встановлення правил для шляхів проходження документів, в ході якої перевіряється обслуговування всіх операцій, цілеспрямованість всіх переміщень документів.

Існують певні вимоги до потоків, руху документів:

— рух документів повинен бути прямоочним, тобто за необхідності має уникати непрямих маршрутів;

— принцип одноразового перебування документа в одному структурному підрозділі чи в одного виконавця.

Піднімаючи тему про документообіг, неможливо обминути поняття діловодства, яке можна

визначити як діяльність, що пов'язана з питанням документування і організації роботи з обробки документів у процесі здійснення управлінських дій. Основними елементами діловодства є письмові документи і документування, а саме створення документів.

Зазвичай документообіг у кредитній спілці не є таким масштабним, порівняно з документообігом потужного виробничого підприємства або державного органу, проте кредитна спілка оперує фінансовими коштами своїх членів, тобто коштами людей, їх довірою до кредитної спілки, що потребує чіткого неухильного дотримання порядку у діловодстві та документообігу.

Робота по обробці документів, їх обслуговуванню в організаціях здійснюється спеціальною службою — канцелярією. В невеликих установах, зокрема таких, як кредитна спілка, цю функцію виконує або секретар голови правління (за наявності) або уповноважена на це особа за наказом. В будь-якому разі на особу, яка веде діловодство в кредитній спілці та активно пов'язана з документообігом установи, її права, обов'язки та відповідальність повинні бути покладені згідно з наказом на призначення та посадовою інструкцією.

Деталізація процесу документообігу повинна бути виписана в окремому документі. Таким документом в кредитній спілці є Положення про документообіг, що затверджується Спостереженою радою кредитної спілки.

Необхідність наявності Положення про документообіг в кредитній спілці встановлено у розпорядженні Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг (далі — Комісія) № 116 від 11 листопада 2003 року «Про затвердження переліку внутрішніх положень та процедур кредитної спілки».

Перелік внутрішніх положень та процедур кредитної спілки створений з метою забезпечення ефективної та безпечної діяльності кредитної спілки та на виконання вимог частини 6 пункту 3 статті 8 Закону України «Про кредитні спілки» щодо зобов'язання кредитної спілки протягом трьох місяців з дня державної реєстрації розробити та затвердити відповідно до законодавства відповідні внутрішні положення та процедури. Також кредитні спілки, державна реєс-

трація (перереєстрація) яких здійснена в порядку, встановленому Комісією, зобов'язані подати до Комісії внутрішні положення, згідно зі згаданим Переліком, протягом одного календарного місяця з дати їх затвердження.

Посилаючись на вимогу частини 6 пункту 3 статті 8 Закону України «Про кредитні спілки» та вимогу Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» вищевказаним розпорядженням, Комісія визначила мінімально необхідний перелік внутрішніх положень кредитних спілок, їх зміст, наповненість, порядок дії.

Положення про документообіг кредитної спілки

Зміст та наповненість Положення про документообіг кредитної спілки встановлено пунктом 1.3. Переліку, затвердженого вищевказаним розпорядженням Держфінпослуг. Зокрема, Положення про документообіг кредитної спілки повинне містити:

- порядок обігу, обліку, обробки, зберігання та використання у кредитній спілці документів та іншої інформації в паперовому та електронному вигляді, у тому числі порядок доступу та збереження інформації при використанні комплексної інформаційної системи надання кредитною спілкою фінансових послуг;

- перелік інформації з обмеженим доступом та спеціальні вимоги щодо обігу, обліку, обробки, зберігання і використання у кредитній спілці документів, які містять інформацію з обмеженим доступом;

- визначення повноважень та обов'язків працівників, на яких покладено у кредитній спілці обов'язки з ведення діловодства;

- визначення переліку посад працівників, які мають доступ до документів, що містять інформацію з обмеженим доступом, їх повноважень та відповідальності;

- інші питання, пов'язані з документообігом кредитної спілки.

Таким чином, беручи до уваги норми законних та підзаконних актів, зокрема, Закон України від 20.12.2001 р. «Про кредитні спілки», Закон України від 02.10.1992 р. «Про інформацію», Закон України від 02.10.1996 р. «Про звернення громадян», Закон України від 01.06.2010 р. «Про захист персональних даних», Закон України від 28.11.2002 р. «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних зло-

чинним шляхом, або фінансуванню тероризму», Розпорядження Держфінпослуг від 11.11.2003 р. №116 «Про затвердження Переліку внутрішніх положень та процедур кредитної спілки», Статут кредитної спілки, розробляємо положення про документообіг в кредитній спілці.

Першим, щодо чого потрібно визначитись, це мова діловодства. Згідно зі статтею 11 Закону України «Про мови в Українській РСР», який сьогодні є чинним, в Україні мовою роботи, діловодства і документації, а також взаємовідносин державних, партійних, громадських органів, підприємств, установ і організацій є українська мова.

Наступним питанням є встановлення переліку документів кредитної спілки. Це:

- статутні та дозвільні документи — Статут та положення кредитної спілки, свідоцтва та ліцензії;

- протоколи засідань органів управління кредитної спілки: загальних зборів, спостережної ради, ревізійної комісії, правління, кредитного комітету, інших, створених за рішенням загальних зборів, органів управління;

- накази голови правління;
- бухгалтерські документи;
- звітність до органів державної влади;
- договори з членами кредитної спілки;
- особові справи членів кредитної спілки;
- договори з юридичними особами та фізичними особами — підприємцями;
- кадрова документація;
- вхідна та вихідна кореспонденція кредитної спілки;
- документи, що стосуються фінансового моніторингу, та інші документи.

Відповідно до загальних правил діловодства, документи, що надійшли в установу, проходять такі етапи:

1. первинна обробка (прийом);
2. попередній розгляд (розмітка);
3. реєстрація;
4. розгляд документів керівником та винесення резолюції;
5. направлення на виконання;
6. контроль виконання;
7. виконання документів;
8. відправка вихідної кореспонденції;
9. підшивка документів до справ.

В Положенні про документообіг повинно бути регламентовано правила первинної обробки вхідних документів (вхідної кореспонденції). Вони зводяться до наступного:

- перевіряється правильність отримання.

Помилково отримані документи повертаються на пошту для повернення адресату.

— Перевіряється цілісність конвертів та кореспонденції, збереження печаток. Конверти відкриваються, перевіряється комплектність і збереженість вкладеного.

— При надходженні електронних документів обробляється тільки супроводжувальна документація, машинні носії в упаковці передаються за призначенням.

— Конверти зберігаються, коли на документі відсутня зворотня адреса, коли дата на поштовому штампі має значення для доведення дати отримання документа, коли на конверті нема напису «особисто», а документ носить особистий характер.

— Документи з позначкою «особисто» не відкриваються, а передаються адресату.

— Уповноважена особа веде облік, реєстрацію всіх вхідних документів – на документі проставляється штамп про їх отримання, де вказується найменування кредитної спілки, дата надходження, порядковий обліковий номер документу.

— При первинній обробці документ сортується по структурних підрозділах, конкретних адресах. Головний критерій цього сортування – адресування документів. Документи, адресовані структурним підрозділам, сортуються за їх назвами.

— Процес первинної обробки закінчується розкладкою посорттованих документів по папках-регистраторах, розділи яких закріплюють за окремим структурним підрозділом або виконавцем.

Кожний службовий документ, що надходить до кредитної спілки, підлягає обов'язковій реєстрації відповідальною за діловодство особою. Для таких документів застосовується єдина журнальна форма реєстрації встановленого зразка. Основним принципом обліку, реєстрації документів є однократність. Додатки до документів окремо не реєструються. Документи, що надходять до кредитної спілки, реєструються в «Журналі вхідної кореспонденції» за зразком: № п/п; дата надходження; назва документу; короткий зміст; відмітка про виконання; примітки.

Наприклад:

№415/3; 03.01.11; Лист-запит з військкомату; Про наявність робітників, які є військовозобов'язаними; Чабан М.М., начальник відділу кадрів; Вих. №1 від 05.01.11.

«Відмітка про виконання» — вказуються прізвище та посада працівника, що відповідає за складання відповіді на вхідний документ та дату відповіді.

В роботі кредитної спілки утворюються роз-

порядчі документи, накази керівника з основної діяльності, накази щодо особового складу та про відрядження, рішення органів управління, акти ревізійної комісії, бухгалтерські документи, заявки на матеріально-технічне постачання. З метою впорядкування такі документи можливо реєструвати окремо.

При розробці власних Положень про документообіг можливо застосовувати положення пунктів інструкцій по документообігу, діловодства інших організацій, державних органів.

У разі пошкодження конверту та відсутності вкладеної кореспонденції, Інструкцією по діловодству у відділах реєстрації актів громадянського стану, затвердженою наказом Мініюсту від 5 квітня 1994 р. передбачається просто запис у поштовий реєстр (п. 3.1.), проте пунктом 8.6. Правил ведення нотаріального діловодства, затвердженого наказом Мініюсту від 22.12.2010 №3253/5, зазначено: «У разі пошкодження кореспонденції (конверта) і неможливості її використання або відсутності в конверті документа або додатків до нього складається акт про відсутність вкладень у конверті та пошкодження кореспонденції (конверта) у двох примірниках, один примірник якого з пошкодженою кореспонденцією надсилається відправникові, а другий залишається у конторі, архіві, у приватного нотаріуса». Таким чином, можливо застосувати аналогічну норму і до свого Положення про документообіг.

Вихідні документи обробляються і надсилаються централізовано в день їх одержання або не пізніше наступного робочого дня відповідальною особою за діловодство. Не допускається надсилання або передача документів без реєстрації.

Під час приймання від виконавців вихідних документів відповідальною особою за діловодство обов'язково перевіряються:

- правильність оформлення документа і розміщення на ньому всіх реквізитів;
- правильність зазначення адреси;
- наявність усіх необхідних підписів на документах та додатках до них;
- наявність віз на копії документа, що залишається у справах установи (за наявності процедури візування);
- наявність на документі відмітки про додатки;
- відповідність кількості примірників кількості адресатів.

Для реєстрації всіх вихідних документів застосовується єдина журнальна форма реєстрації встановленого зразка. В журналі вихідної кореспонденції зазначаються номер вихідного доку-

мента, дата реєстрації, заголовок (короткий зміст) документа, примітки.

Вихідний документ оформлюють у двох примірниках: перший відправляють адресату, другий підшивають у справу або в окрему папку-реєстратор вихідної кореспонденції.

Документи, що надсилаються одночасно одному і тому ж адресату, вкладаються в один конверт. На конверті проставляються реєстраційні номери всіх документів, які знаходяться у конверті.

Оригінали внутрішніх документів, таких як накази, плани, звіти, протоколи тощо залишаються в кредитній спілці. За необхідності в інші установи надсилаються їх завірені копії.

Документи, виготовлені на персональному комп'ютері в електронному вигляді, надсилаються із супровідним листом в упаковці, що відповідає технічним вимогам збереження носіїв і записаної на них інформації. Копія супровідного листа підшивається до справи на загальних умовах.

Документи, які знаходяться в обігу кредитної спілки, обліковуються і зберігаються із дотриманням наступного порядку:

№ з/п	Документ	Засіб обліку	Засіб зберігання
1	Статут кредитної спілки, свідоцтва та ліцензії	Реєстр статутних документів	Папка статутних документів
2	Положення кредитної спілки		
3	Протоколи засідань органів управління кредитної спілки: загальних зборів, спостережної ради, ревізійної комісії, правління, кредитного комітету, інших, створених за рішенням загальних зборів органів управління	Реєстри протоколів відповідних органів управління	Папки для протоколів відповідних органів управління
4	Накази голови правління	Наскрізна нумерація за відповідними групами	Відповідні справи
5	Бухгалтерські документи	Наскрізна нумерація за відповідними групами	Паперовий та електронний з дотриманням вимог діючих законів та нормативних документів, що регулюють бухгалтерський облік та звітність
6	Звітність до органів державної влади	Реквізити звітного періоду	

7	Договори з членами кредитної спілки	Реєстр договорів в паперовій та електронній формах	Відповідні папки, електронні бази даних
8	Особові справи членів кредитної спілки	Реєстр	Відповідні справи
9	Договори з юридичними особами	Реєстр договорів в паперовій та електронній формах	Відповідні папки
10	Кадрові документи	Реєстри за групами документів	Папки документів відповідних груп
11	Вхідна кореспонденція кредитної спілки	Журнал вхідної кореспонденції	Папка вхідної кореспонденції
12	Вихідна кореспонденція кредитної спілки	Журнал вихідної кореспонденції	Папка вихідної кореспонденції
13	Документи по фінансовому моніторингу	Опис	Відповідна папка

Положенням про документообіг визначається порядок оформлення та складання документів, зокрема прописано основні реквізити документа (дата, назва, заголовок до тексту документа). Може бути передбачено, що для складання документів у кредитних спілках повинен використовуватися папір форматів А3 (297x420 мм), А4 (210x297 мм) та А5 (148x210 мм). Складання документів на папері довільного формату не допускається.

Як правило, всі службові документи повинні оформлятися на бланках спілки. Бланки виготовляються згідно з вимогами стандартів та можуть бути затверджені додатком до Положення або окремим розпорядженням керівництва.

Дати підписання і затвердження документа, а також ті, що є в тексті, повинні оформлятися цифровим способом. Елементи дати наводяться трьома парами арабських цифр в один рядок у послідовності: число, місяць, рік. Наприклад, «13 січня 2004 року» слід писати «13.01.04».

Якщо порядковий номер місяця або числа складається з однієї цифри, то перед нею проставляється 0. Наприклад, «3 квітня 2004 року» слід писати «03.04.04». У текстах нормативно-правових актів і документів, що містять відомості фінансового характеру, застосовується словесно-цифровий спосіб оформлення дат: 30 травня 1997 року.

Дата підписання проставляється в лівій верхній частині документу разом з індексом (номером) на спеціально відведеному для цього місці на бланку. Дата затвердження документу зазначається у відповідній графі.

Положення про документообіг може передбачати організацію контролю за виконанням документів. Завданням контролю за виконанням документів є забезпечення своєчасного та якісного їх виконання. Контролю підлягають зареєстровані документи, в яких встановлено завдання.

Обов'язково контролюється виконання: законів України; постанов Верховної Ради України; указів, розпоряджень та доручень Президента України; постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України; запитів та звернень народних депутатів України; рішень загальних зборів кредитної спілки; рішень правління спілки та інших статутних колегіальних органів.

Відповідальність за виконання документа несуть особи, зазначені у розпорядчому документі (наказі, розпорядженні, рішенні тощо), резолюції керівника, та безпосередні виконавці. Якщо документ виконується кількома працівниками, відповідальним за організацію виконання (скликання) є працівник, який у резолюції зазначений першим.

Документи можуть бути із зазначенням і без зазначення терміну виконання. Терміни виконання можуть бути вказані у самому документі або встановлені законодавчими актами.

Термін виконання документа може бути змінено лише за вказівкою посадової особи, яка його встановила, а у разі її відсутності — посадовою особою, яка її заміщує. У разі потреби він може бути продовженим за обґрунтованим проханням виконавця, яке подається не пізніше як за три робочих дні до закінчення встановленого терміну.

Контроль за виконанням документів включає такі види робіт:

- поставлення документів (доручень) на контроль;
- перевірку своєчасного доведення документів до виконавців;
- попередні перевірки і регулювання ходу виконання;
- облік і узагальнення результатів контролю за виконанням документів (доручень);
- інформування керівника про хід та підсумки виконання документів (доручень);
- повідомлення про хід і підсумки виконання документів на засіданні колегіальних органів;
- зняття документів з контролю.

Документ вважається виконаним лише тоді, коли поставлені в ньому питання вирішені і коrespondенту дано змістовну відповідь щодо поставленого питання.

Після виконання документ знімається з контролю. Зняти документ з контролю може тільки та особа, яка поставила його на контроль.

Щодо захисту персональних даних

З 1 січня 2011 року набрав чинності Закон України «Про захист персональних даних». Цей закон регулює відносини, пов'язані із захистом персональних даних під час їх обробки. Персональними даними, відповідно до закону, є будь-які дані про особу, що дозволяють її ідентифікувати. Тобто це навіть прізвище, ім'я, по батькові особи з номером телефону. Відповідно, збір, обробка чи поширення цих даних можливе лише зі згоди особи або у випадках, встановлених законом. На практиці це означає, що від дня набуття чинності цим законом в засобах масової інформації буде заборонено поширювати персональні дані особи без її згоди, якщо вона не належить до державних службовців першої категорії. Більше того, за такі дії встановлена кримінальна відповідальність за втручання у приватне життя особи (стаття 182 Кримінального кодексу), оскільки поширення такої інформації вже можна трактувати як незаконне.

Варто зазначити, що закон вносить суттєві «навантаження» в діяльність підприємств, установ та організацій. З одного боку, з'явився новий контролюючий орган, що має право надавати обов'язкові до виконання вказівки усіма суб'єктами. З іншого боку, правоохоронні органи отримують чергову підставу для перевірки та порушення кримінальних справ. При формальному підході до цього Закону навіть набір візиток, що знаходиться у вашому офісі, при відсутності письмової згоди особи на зберігання її персональних даних, становить порушення цього закону.

Володілець бази персональних даних – кредитна спілка, відповідно до законодавства та/або за згодою суб'єкта персональних даних, має право на обробку цих даних. В даному випадку це персональні дані працівників та членів кредитної спілки.

Під час розробки Положення про документообіг потрібно враховувати норми Закону України «Про захист персональних даних» та передбачити випадки, у яких персональні дані під час їх обробки використовувались обмеженим колом осіб і не підлягали опублікуванню та пуб-

лічному поширенню.

Згідно зі згаданим вище розпорядженням Комісії № 116 від 11 листопада 2003 року, другим розділом Положення про документообіг в кредитній спілці є перелік інформації з обмеженим доступом та спеціальні вимоги щодо обігу, обліку, обробки, зберігання і використання у кредитній спілці документів, які містять інформацію з обмеженим доступом.

До документів кредитної спілки з обмеженим доступом належать наступні документи, які не підлягають опублікуванню та публічному поширенню, а саме:

- протоколи засідань ревізійної комісії, правління, кредитного комітету, інших, створених за рішенням загальних зборів, органів управління;

- накази голови правління;
- бухгалтерські документи;
- звітність до органів державної влади за винятком інформації, яка підлягає опублікуванню згідно вимог закону;

- договори з членами кредитної спілки;

- особові справи членів кредитної спілки;

- договори з юридичними особами;

- кадрові документи;

- вхідна та вихідна кореспонденція кредитної спілки;

- документи по фінансовому моніторингу;

- персональні дані членів та працівників кредитної спілки.

Справи повинні знаходитись у робочих кімнатах або спеціально відведених для цієї мети приміщеннях у шафах і столах, що замикаються, чим забезпечується повне збереження документів.

Положенням передбачається регламент доступу до документів з обмеженим доступом та зберігання таких документів в кредитній спілці з дотриманням наступного порядку:

№ з/п	Документ	Особи, уповноважені для доступу до документу	Місце зберігання
1	Протоколи засідань ревізійної комісії, правління, кредитного комітету, інших, створених за рішенням загальних зборів, органів управління	Вибрані та призначені члени органів управління, компетентні згідно закону органи державної влади	Шафи
2	Накази голови правління	Вибрані та призначені члени органів управління, компетентні згідно службових обов'язків працівники, компетентні згідно закону органи державної влади	Шафи
3	Бухгалтерські документи	Головний бухгалтер та працівники бухгалтерії, голова та заступник голови правління, члени кредитного комітету в частині виконання своїх функціональних обов'язків, ревізійна комісія, компетентні згідно закону органи державної влади, член кредитної спілки в частині отримання документів щодо його рахунків, внесків та інших фінансових операцій	З дотриманням вимог чинних законів та нормативних документів, що регулюють порядок зберігання бухгалтерських документів
4	Звітність до органів державної влади за винятком інформації, яка підлягає опублікуванню згідно вимог закону	Головний бухгалтер та працівники бухгалтерії, голова та заступник голови правління, члени ревізійної комісії, компетентні згідно закону органи державної влади	
5	Договори з членами кредитної спілки	Головний бухгалтер та працівники бухгалтерії, голова правління, заступник голови правління, інспектор кредитний, члени спостережної ради, ревізійної комісії та кредитного комітету, член кредитної спілки з яким укладено договір, компетентні згідно закону органи державної влади	Шафи
6	Особові справи членів кредитної спілки	Члени виборних та призначених органів управління, член кредитної спілки щодо власної особової справи, компетентні згідно службових обов'язків працівники кредитної спілки, компетентні згідно закону органи державної влади	Шафи

№ з/п	Документ	Особи, уповноважені для доступу до документу	Місце зберігання
7	Договори з юридичними особами	Головний бухгалтер та працівники бухгалтерії, голова та заступник голови правління, члени спостережної ради, ревізійної комісії та кредитного комітету, інша сторона, з якою укладено договір, компетентні згідно закону органи державної влади	Шафи
8	Кадрові документи	Компетентні згідно службових обов'язків працівники кредитної спілки, члени ревізійної комісії, компетентні згідно закону органи державної влади	Шафи, для трудових книжок - сейф
9	Вхідна та вихідна кореспонденція кредитної спілки	Компетентні згідно службових обов'язків працівники кредитної спілки, члени виборних та призначених органів управління спілки	Шафи
10	Документи по фінансовому моніторингу	Відповідальний за проведення фінансового моніторингу, вибрані та призначені члени органів управління, компетентні згідно закону органи державної влади	Сейф

Підкреслимо, що документи з обмеженим доступом, які зберігаються в кредитній спілці, надаються особам, уповноваженим для доступу до документів, визначених Положенням про документообіг, для виконання працівниками кредитної спілки своїх службових обов'язків чи ознайомлення, **тільки у приміщенні кредитної спілки.**

Видача справ у тимчасове користування стороннім особам та установам здійснюється з дозволу керівника з обов'язковим залишенням у справі завіреної копії документу.

Вилучення оригіналів документів суворо регламентується законодавством України. Що стосується кримінального процесу, то статтею 178 глави 16 «Обшук і виїмка» Кримінально-процесуального кодексу України (КПК) передбачено, що виїмка проводиться у випадках, коли є точні дані, що предмети чи документи, які мають значення для справи, знаходяться у певної особи чи в певному місці. Порядок виїмки регламентовано статтею 188, а обов'язковість вручення протоколу – статтею 189 КПК України. Зокрема, при проведенні обшуку або виїмки слідчий складає протокол у двох примірниках з додержанням правил статті 85 КПК України. В протоколі зазначаються: підстави для обшуку або виїмки; приміщення чи інше місце, в якому було проведено обшук або виїмку; особа, у якої проведено обшук або виїмку; дії слідчого і результати об-

шуку або виїмки. Щодо кожного предмета, який підлягає вилученню, повинно бути зазначено, в якому саме місці і при яких обставинах він був виявлений. **Виїмка проводиться за вмотивованою постановою слідчого.** Порядок вилучення документів підлягає окремому уважному вивченню, проте слід розуміти головне, що без мотивів, без обґрунтування, без пояснень надання відповідним державним органам навіть копій документів неможливе, не кажучи вже про вилучення (виїмку) оригіналів документів. При вилученні (виїмці) взамін відданих документів та/або їх копій у кредитній спілці повинні залишитись копії вилучених документів (включаючи копії з копій) і вмотивований документ, на підставі якого такі документи вилучились – протокол слідчого з переліком вилучених документів.

У разі повернення документів, що були раніше вилучені, такі документи приймаються відповідною посадовою особою кредитної спілки та разом із рішенням про повернення вилучених документів підшиваються до тієї ж справи, з якої були вилучені та в якій знаходяться постанови (рішення, ухвала) про вилучення, реєстр і копії таких документів.

Третім розділом у Положенні про документообіг, згідно з розпорядженням Комісії № 116 від 11 листопада 2003 року, є визначення повноважень та обов'язків працівників, на яких у кредитній спілці покладено обов'язки з ведення діловодства.

В межах своєї компетенції, повноважень та обов'язків відповідальними за ведення діловодства в кредитній спілці є:

- голова правління, а також у разі, якщо така посада передбачена штатним розписом, – заступник голови правління, головний бухгалтер;
- касир/особа, уповноважена головою правління;
- інспектор кредитний/менеджер з надання кредитів/особа, на яку покладено обов'язки з організації процесу кредитування;
- відповідальний за проведення фінансового моніторингу;
- особа, відповідальна за ведення діловодства.

Організація документообігу в кредитній спілці

Голова правління кредитної спілки зобов'язаний організувати здійснення документообігу в кредитній спілці, а саме:

- виконання обов'язків щодо підготовки, створення та підписання документів, покладених на нього Статутом та Положеннями кредитної спілки (видання наказів, засвідчення витягів з протоколів, обов'язків щодо підписання договорів, звітів тощо);
- призначення працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу, працівника, відповідального за захист персональних даних у кредитній спілці, та працівника, відповідального за ведення діловодства;
- забезпечення регулярного контролю за станом діловодства в кредитній спілці;
- сприяння раціоналізації, механізації та автоматизації процесів діловодства;
- забезпечення організації навчання працівників для підвищення кваліфікації;
- вживання необхідних заходів для скорочення шляхів службового листування та підвищення швидкості руху документів;
- недопущення вимог від підрозділів та членів кредитної спілки щодо відомостей, звітів, зведень та інших документів, не передбачених законом та статутними документами кредитної спілки.

Головний бухгалтер зобов'язаний:

- організувати діяльність бухгалтерії кредитної спілки для забезпечення ведення документообігу щодо бухгалтерських та звітних документів та інформації у відповідності до закону та статутних документів кредитної спілки;
- виконувати обов'язки щодо підготовки, створення та підписання документів, покладених на нього Статутом та Положеннями кредитної спілки;
- забезпечувати регулярний контроль за станом діловодства в бухгалтерії кредитної спілки.

Касир/особа, уповноважена головою правління зобов'язаний:

- виписувати прибуткові та видаткові ордери для оформлення надходжень (видачі) готівки з каси;
- вести на основі прибуткових і видаткових документів касову книгу, звіряти фактичну наявність грошових сум і цінних паперів із книжко-

вим залишком, складати касову звітність;

- складати описи пошкоджених купюр, а також необхідні документи для їх передачі в банківські установи з метою заміни на нові.

Кредитний інспектор/менеджер з надання кредитів/особа, на яку покладено обов'язки з організації процесу кредитування, зобов'язаний:

- забезпечувати підготовку кредитних договорів, включаючи здійснення належних оцінок та розрахунків;
- забезпечувати подання документів про виконання кредитних договорів та аналіз якості кредитного портфеля;
- вести базу кредитних історій членів кредитної спілки.

Щодо фінансового моніторингу

Пунктом першим частини 2 статті 5 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» встановлено, що суб'єктом первинного фінансового моніторингу є кредитні спілки. Відповідно до ст.6 цього ж Закону встановлені завдання, обов'язки та права суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Такий суб'єкт (в нашому випадку — кредитна спілка), призначає працівника, відповідального за його проведення. Статтею 7 встановлено правовий статус працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу, де зазначено його право доступу до всіх приміщень, документів, засобів телекомунікації суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Таким чином, при розробці Положень кредитної спілки, зокрема, про документообіг, необхідно враховувати пункти, згідно з якими відповідальний працівник фінансового моніторингу міг би володіти інформацією та доступом до документів про фінансову діяльність кредитної спілки, а також покладати на нього обов'язки та відповідальність в частині проведення фінансового моніторингу.

Відповідальний за проведення фінансового моніторингу зобов'язаний виконувати обов'язки відповідно до своєї посадової інструкції.

І, нарешті, безпосередній відповідальний працівник за ведення діловодства в кредитній спілці зобов'язаний:

- здійснювати відправку, прийом і реєстрацію у відповідних журналах вхідної та вихідної

кореспонденції;

— розміщувати у належній для того папці кореспонденцію, внутрішні документи кредитної спілки, в тому числі і за дорученням виборних та призначених органів управління кредитної спілки;

— розписуватися про отримання та відправлення рекомендованої кореспонденції кредитної спілки;

— слідкувати за дотриманням принципу однократності реєстрації документів;

— вести реєстри документів та справи членів кредитної спілки;

— здійснювати відповідно до закону архівацію документів.

В роботі кредитної спілки потрібно враховувати особливості фінансової установи, якій стають відомими персональні дані та конфіденційні відомості осіб як фізичних, так і юридичних. Належне поводження та збереження такої інформації впливає на особисту безпеку осіб і, як наслідок, на репутацію кредитної спілки. Для цього необхідно по можливості обмежити коло працівників, які мають доступ до особистих відомостей членів кредитної спілки.

Четвертим обов'язковим розділом Положення про документообіг необхідно визначити переліку посад працівників, які мають доступ до документів, що містять інформацію з обмеженим доступом, їх повноваження та відповідальність.

Доступ до документів, що містять інформацію з обмеженим доступом, мають працівники, що обіймають такі посади: голова правління; заступник голови правління; головний бухгалтер; касир/особа, уповноважена головою правління; кредитний інспектор/менеджер з надання кредитів/особа, на яку покладено обов'язки з організації процесу кредитування; працівник, відповідальний за проведення фінансового моніторингу; особа, відповідальна за ведення діловодства. При цьому, зазначені посадові особи зобов'язані зберігати таємницю щодо рахунків, внесків та інших фінансових операцій, здійснених членами кредитної спілки, та відповідальні за нерозголошення та неоприлюднення інформації та документів з обмеженим доступом.

Зберігання та знищення

Документи або справи постійного і тривалого (понад 10 років) періодів зберігання повинні здаватися в архів для наступного зберігання та використання. Справи тимчасового зберігання

(до 10 років включно) можуть передаватися в архів за погодженням з керівником.

Підготовка з подання документів до архіву включає: експертизу цінності документів; оформлення справ до архіву; складання описів справ; передачу справ до архіву і забезпечення збереження документів.

Експертиза цінності документів полягає у визначенні їх цінності з метою встановлення строків зберігання документів і відбору їх на державне зберігання. Для організації та проведення експертизи цінності документів у кредитній спілці можливе створення постійно діючої комісії.

За результатами експертизи цінності документів складаються описи документів постійного і тривалого термінів зберігання та акт про видалення для знищення документів, що не підлягають зберігання.

Видалення документів для знищення і складання про це акту провадиться після підготовки описів справ постійного і тривалого зберігання за цей же період. Акти про видалення документів для знищення, що не підлягають зберігання, розглядаються на засіданнях комісії одночасно з описами справ.

Документи кредитної спілки групуються у справи після закінчення діловодного року. Справи постійного і тривалого строків зберігання підлягають такому оформленню:

- підшивання в обкладинку з твердого картону;
- нумерація аркушів у справі;
- складання підсумкового напису;
- складання внутрішнього опису документів;
- оформлення обкладинки справи.

Документи тимчасового зберігання, сформовані у справи, не підшиваються, аркуші не нумеруються.

Дата на обкладинці справи повинна відповідати року початку і закінчення справи. У справі, що має документи, датовані раніше, ніж рік утворення справи, під датою робиться напис: «є документи за ___ роки».

На обкладинках справ, що складаються з кількох томів (частин), проставляються дати першого і останнього документів кожного тому (частини). У разі зазначення точної календарної дати вказується число, місяць і рік. Число і рік позначаються арабськими цифрами, назва місяця пишеться словом.

За результатами експертизи цінності документів складаються описи справ постійного, тривалого термінів зберігання і з особового складу.

Справи постійного і тривалого строків зберігання, разом з реєстраційними журналами, передаються в архів спілки.

ЩОДО СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ ПОСАД ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ З ПОСАДАМИ В ОРГАНАХ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ

До юридичного департаменту НАКСУ продовжують надходити запитання від кредитних спілок. Питання сумісництва і суміщення посад хвилює багатьох членів органів управління, тому ця тема потребує детального розгляду та пояснення.

Виходячи з суті питання, перш за все необхідно дати визначення сумісництва та суміщення. В розумінні статті 102-1 КЗпП сумісництво визначається як виконання працівником, у вільний від основної роботи час, іншої роботи на умовах трудового договору в того самого чи іншого роботодавця. Частина перша статті 105 КЗпП передбачає суміщення професій (посад), тобто можливість виконання працівником на тому ж підприємстві, в установі, організації, поряд зі своєю основною роботою за трудовим договором, додаткової роботи за іншою професією (посадою) або обов'язків тимчасово відсутнього працівника без звільнення від основної роботи.

В розрізі поставленого питання застосування суміщення є неприйнятним, тому що кредитна спілка не є державним органом і не передбачає державну службу, а суміщення — це можливість виконання працівником додаткової роботи в тій самій організації, установі.

Поняття сумісництва є поняттям трудового права і регулюється Кодексом законів про працю та іншими підзаконними актами трудового законодавства.

Органами управління кредитної спілки, згідно зі статтею 13 Закону України «Про кредитні спілки», є загальні збори членів кредитної спілки, спостережна рада, ревізійна комісія, кредитний комітет та правління. Рішенням загальних зборів членів кредитної спілки можуть бути створені й інші органи управління.

Зі статей 15, 16, 17, 18 Закону України «Про кредитні спілки» випливає, що члени спостережної ради та ревізійної комісії працюють на громадських засадах та не можуть перебувати у трудових відносинах з кредитною спілкою. Члени ж прав-

ління кредитної спілки перебувають у трудових відносинах, з отримання відповідної заробітної плати. Щодо членства у кредитному комітеті потрібно зазначити, що законодавчо немає припису про обов'язковість перебування членів кредитного комітету у трудових відносинах з кредитною спілкою. Що ж стосується оплати праці членів кредитного комітету, то законодавчою нормою закріплено можливість альтернативної винагороди. Тому правові засади членства у кредитному комітеті щодо трудових відносин та оплати праці потрібно визначати Статутом та Положенням про кредитний комітет кредитної спілки.

З 1 липня 2011 року набрав чинності Закон України від 7 квітня 2011 року № 3206-VI «Про засади запобігання і протидії корупції» (далі — Закон). Дія цього Закону та передбачені ним обмеження поширюються на всіх осіб, визначених суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення, у межах, установлених цим Законом.

Статтею 4 Закону визначені суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення, серед яких є:

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор України, Голова Національного банку України, Голова Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад;

в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;

г) військові посадові особи Збройних Сил України та інших утворених відповідно до зако-

нів військових формувань;

г) судді Конституційного Суду України, інші професійні судді, Голова, члени, дисциплінарні інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, службові особи секретаріату цієї Комісії, Голова, заступник Голови, секретарі секцій Вищої ради юстиції, а також інші члени Вищої ради юстиції, народні засідателі і присяжні (під час виконання ними цих функцій);

д) особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, державної кримінально-виконавчої служби, органів та підрозділів цивільного захисту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, особи начальницького складу податкової міліції;

е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, дипломатичної служби, митної служби, державної податкової служби;

є) члени Центральної виборчої комісії;

ж) посадові та службові особи інших органів державної влади.

Статтею 7 цього ж Закону встановлена заборона особам, визначеним у пункті 1 частини першої статті 4, а саме:

1) займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики зі спорту), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України;

2) входити до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (...), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

Згідно з пунктом 2 вищевказаної норми для кваліфікації корупційного правопорушення (діяння) одним з важливих фактів є встановлення того, що підприємство чи організацію створено з метою одержання прибутку (тобто здійснення підприємницької діяльності).

Відповідно до статті 1 Закону України «Про кредитні спілки», кредитна спілка — це неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки. Таким чином, законодавством визначено, що кредитна спілка — це неприбуткова організація, і її статус не підпадає під дію заборони, визначеної пунктом 2 частини першої статті 7 Закону, а, значить, надає можливість дер-

жавному службовцю входити до складу органів управління кредитної спілки. Проте при розгляді питання можливості перебування державних службовців у складі органів управління кредитної спілки неможливо керуватись лише пунктом 2 частини першої статті 7 Закону, тому що пункт 1 цієї ж частини встановлює додаткові обмеження.

Виходячи з вищеописаного та наведених норм законодавства, при вирішенні питання можливості сумісництва або перебування державних службовців (осіб, визначених вищевказаним Законом) з інших підстав на посадах в органах управління кредитної спілки, потрібно зазначити наступне:

- Перебування державних службовців у складі управління кредитної спілки є неможливим, оскільки таке перебування передбачає трудові відносини та, відповідно, оплату праці, що є порушенням норми, встановленої пунктом 1 частини першої статті 7 Закону, де зазначена пряма заборона займатися іншою оплачуваною діяльністю, ніж державною службою.

- Членство державних службовців у кредитному комітеті можливе за умови його безоплатності. Проте, виходячи з практики, чинні статuti кредитних спілок та відповідні положення передбачають, що члени кредитного комітету зазвичай перебувають у трудових відносинах і отримують платню.

- Громадські засади та відсутність трудових відносин, а саме безоплатність, надають право членства державним службовцям в спостережній раді та ревізійній комісії.

Додатково слід зазначити, що кожен випадок підлягає індивідуальному розгляду. При кожному державному органі обласного рівня є відділ кадрової роботи та державної служби, на який покладено вирішення питань контролю проходження державної служби. Тому при прийнятті рішення державним службовцем про сумісництво в кредитній спілці йому належить проконсультуватися в такому відділі щодо можливості сумісництва.

**Вадим
БЕЗКЛУБИЙ,
юрист НАКСУ**

МБКІ: БІЛЬШЕ П'ЯТИ РОКІВ ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА РИНКУ КРЕДИТНОЇ ЗВІТНОСТІ УКРАЇНИ

Міжнародне бюро кредитних історій працює на українському фінансовому ринку з квітня 2006 року, надаючи його учасникам важливу інформацію, яка часто стає вирішальною під час прийняття кредитних рішень. Як вам відомо, НАКСУ та ОКС НАКСУ входять до числа акціонерів Бюро. Навесні цього року МБКІ очолив новий Голова правління Йон Йоханнессон. «Бюлетень» поцікавився у колег про сьогоднішній стан справ у Бюро та плани на наступний рік.

Стратегічним партнером МБКІ є компанія «Кредитінфо Інтернешнл Гмбх» (Німеччина) — лідер на світовому ринку кредитної звітності та рішень для ризик-менеджменту. Таке партнерство дозволяє використати світовий досвід для створення інноваційних рішень в області інтеграції інформації в кредитні рішення.

Основними партнерами МБКІ є ключові гравці українського ринку роздрібногo кредитування: ВТБ Банк, Банк Ренесанс Капітал, Дельта Банк, VAB Банк та інші. Усього підписано понад 80 партнерських угод з кредитно-фінансовими установами України.

Протягом 2011 року було налагоджено співробітництво з такими банками як УкрСибБанк, Кредобанк, Банк Фінанси і Кредит, Профінбанк, Альфа-Банк.

Розширення партнерства із Дельта Банком та Альфа-Банком сприяло збільшенню бази даних Бюро. Якщо у 2010 році база містила інформацію про 5 млн. суб'єктів кредитних історій, то сьогодні МБКІ володіє однією з найбільш диверсифікованих баз даних на українському ринку у роздрібному сегменті, загальний обсяг якої становить понад 6,5 млн. кредитних історій.

Результативність пошуку по базі даних (Hit Rate) у жовтні 2011 року становила 35–40 %.

Взаємодія з МБКІ дозволяє:

Знизити:

- Кредитні ризики.
- Втрати від неповернення кредитів.
- Випадки шахрайства.
- Рівень проблемної заборгованості.
- Операційні витрати на одного позичальника.

Збільшити:

- Прибутковість кредитування.
- Обсяги кредитування.
- Перехресні продажі.
- Рівень безпеки.
- Рівень обслуговування клієнтів.
- Операційну ефективність.

У 2012 році Міжнародне бюро кредитних історій виходить на ринок з новими інноваційними продуктами для ризик-менеджменту:

1. Скоринг кредитного бюро.
2. Аплікаційний скоринг.
3. Система протидії шахрайству.

Розглянемо їх докладніше.

Скоринг кредитного бюро

Скоринг* кредитного бюро являє собою ефективний інструмент для оцінки ризику позичальників, що був розроблений на основі сучасних світових технологій і даних українського ринку, що містяться в базі даних МБКІ. У процесі його побудови було проаналізовано понад 160 характеристик, з яких обрано 20, що мають

---

* Кредитний скоринг — це система оцінки кредитоспроможності (кредитних ризиків) особи, що ґрунтується на кількісних статистичних методах. Скоринг полягає у присвоєнні балів після заповнення анкети, розробленої оцінювачами кредитних ризиків. За результатами набраних балів приймається рішення про схвалення чи відмову у видачі кредиту.

найбільшу предикативну силу. Коефіцієнт Джини** даного скорингу становить 60–65 % (залежно від сегмента).

Предикативні здатності скорингу кредитного бюро обумовлюють розрахунком його на основі інформації, що міститься в базі даних МБКІ. У скорингу представлені:

- Характеристики структури боргових зобов'язань позичальника.
- Інтегральні характеристики кредитного навантаження із усіх договорів позичальника.
- Характеристики прострочення.
- Спеціальні характеристики для кредитних карт.
- Соціально-демографічні характеристики.
- Додаткові характеристики.

Кожному позичальнику, що має кредитну історію в МБКІ, присвоюється відповідний скоринговий кредитний бал, якому відповідає імовірності дефолту PD. При низьких значеннях скорингового кредитного балу приводяться основні причини, що обумовили таке значення.

Скорингові бали згруповані в 15 класів, кожному з яких відповідає інтервал імовірностей дефолту:

Клас ризику	Нижня межа PD	Верхня межа PD
A1	0.00%	0.19%
A2	0.20%	0.33%
A3	0.34%	0.49%
B1	0.50%	0.73%
B2	0.74%	1.10%
B3	1.11%	1.64%
C1	1.65%	2.45%
C2	2.46%	3.67%
C3	3.38%	5.51%
D1	5.52%	8.22%
D2	8.23%	12.25%
D3	12.25%	22.58%

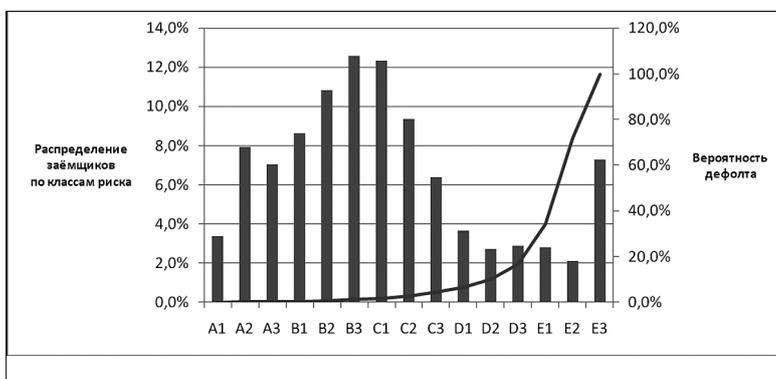
** Коефіцієнт Джини (індекс Джини) – статистичний показник, що свідчить про ступінь розшарування суспільства певної держави чи регіону по відношенню до якоїсь ознаки (наприклад, за рівнем річного доходу – найчастіше застосування, особливо при сучасних економічних розрахунках).

Клас ризику	Нижня межа PD	Верхня межа PD
E1	22.59%	50.00%
E2	50.01%	99.99%
E3	99.99%	100.00%

Інтеграція скорингу кредитного бюро в системи ризик-менеджменту кредитних установ

Скоринг кредитного бюро може бути ефективно впроваджений у систему ризик-менеджменту кредитної установи.

Наступний графік ілюструє типовий для українського ринку роздрібного кредитування розподіл позичальників по класах скорингу бюро та імовірність дефолту в кожному класі.

МБКІ пропонує два підходи до інтеграції розробленого скорингу в системи кредитного ризик-менеджменту:

- 1) Лінійне рішення («скоринг у скорингу»): значення скорингу МБКІ включаються як одна з характеристик у скоринг кредитної організації.
- 2) Матричне рішення: значення скорингу МБКІ використовуються паралельно зі значеннями власного скорингу кредитної організації.

		Внутрішній скоринг кредитної організації		
		Низький ризик	Середній ризик	Високий ризик
Скоринг МБКІ	Низький ризик	Видача кредиту	Видача кредиту	Видача кредиту
	Середній ризик	Видача кредиту	Видача кредиту	Відмова у видачі кредиту
	Високий ризик	Видача кредиту	Відмова у видачі кредиту	Відмова у видачі кредиту

Аплікаційний скоринг

Аплікаційний скоринг має високі предикативні характеристики. В аплікаційних скорингових картах використовуються дані, доступні на момент подачі заяви на кредитний продукт. Метою такого виду скорингу є спрогнозувати поведінку заявника, а особливо ймовірність неплатежу або втрат, заподіяних можливою неплатоспроможністю заявника. Періодом прогнозу зазвичай встановлюється приблизно 9–12 місяців.

В аплікаційній скоринговій карті за основу найчастіше беруться наступні дані: соціально-демографічна інформація, персональні та сімейні дані клієнта, характерна інформація про запитувану суму та способи платежу. Такий метод застосовується у разі відсутності кредитної історії у позичальника. Він побудований на основі бази даних Бюро та зібраних аплікаційних даних від банків (roo-led data). Продукт регулярно поновлюється на основі нових даних.

Система протидії шахрайству

У лютому 2012 року МБКІ виходить на ринок з новим продуктом для ризик-менеджменту — «Системою протидії шахрайству». Продукт розроблено на основі комплексного аналізу потенційних схем шахрайства з кредитними ресурсами на українському ринку роздрібного кредитування. Ключовим інноваційним елементом даного продукту є автоматична система перевірки збігу телефонних номерів: номер, зазначений в заяві позичальника, перевіряється по базі даних МБКІ та аналізується рівень дефолтів серед суб'єктів, що мають цей номер. Предикативність дефолту у разі виявлення збігу телефонних номерів надзвичайно висока: близько 70 % випадків збігу телефонних номерів характеризуються дефолтом, у більшості з них — з першого ж платежу.

Важливою складовою продукту є верифікація даних в аплікаційній заявці. Зазначені аплікантом дані зіставляються з даними в його кредитній історії. На основі використання спеціальних fuzzy-технологій система МБКІ аналізує рівень невідповідності в даних і видає результат у

числовій формі.

Використання кредитними організаціями верифікації дозволяє вирішити ряд важливих завдань:

— Швидко та ефективно запобігти потенційному шахрайству, пов'язаному з наданням в аплікаційній формі недостовірної інформації.

— Скоротити операційні витрати на інші, більш витратні, способи верифікації, використовувани в сучасній практиці ризик-менеджменту кредитних організацій (наприклад, верифікація, що здійснюється операціоністами в телефонному режимі).

— Здійснювати верифікацію в тих випадках, коли інші способи верифікації не можуть бути ефективно використані. Наприклад, у випадках обмеженості часу для ухвалення кредитного рішення, у вихідні дні.

— Поліпшити якість даних кредитної організації про своїх позичальників.

Система протидії шахрайству МБКІ включає в себе ряд інших перевірок і аналіз випадків неплатежів, починаючи з першого платежу. На цій основі розраховується спеціальний скоринговий бал, що характеризує імовірність потенційного шахрайства.

У всіх випадках низького скорингового балу наводяться причини, його що обумовили.

Міжнародне бюро кредитних історій

Контактна інформація:

Приватне акціонерне товариство
«Міжнародне бюро кредитних історій»
Проспект Перемоги, 65, офіс 306,
м. Київ, 03062, Україна
Тел./факс +38 044 422 51 85
www.credithistory.com.ua
info@ibch.info

МИСТЕЦТВО ДАРУВАТИ

Новий Рік – улюблене для багатьох людей свято. Він дарує особливу атмосферу дива як малюкам, так і дорослим. Навіть найбільш переконані прагматики в новорічні дні чекають чогось приємного і несподіваного, як від долі, так і від оточуючих їх людей. Все вищесказане стосується й подарунків: вони мають бути дійсно казковими, і важливо не припуститися помилки при їх виборі. Почнімо з того, чого не варто дарувати на Новий Рік, аби не зіпсувати свято, як іншим, так і собі, з урахуванням рекомендацій психологів.

Що не варто дарувати на Новий рік

- Перш за все, не можна дарувати подарунки, які певним чином натякають на **недоліки людини**. Наприклад, повним людям не варто дарувати тренажери, стягуючу білизну і т.п.; людям низькорослим – взуття на високих підборах; людям, які не можуть вивчити іноземну мову – відео-уроки цієї мови, і тому подібні речі.
- Також не слід дарувати **«замінники мрії»**. Класичний приклад подібного невдалого подарунка, хоч і врученого не на Новий Рік, – плюшевий собака, подарований Малюкові з мультфільму про Карлсона, в той час, як хлопчик мріяв про справжнє цуценя. Як діти, так і дорослі будуть вкрай стурбовані, отримавши замість давно бажаного і недосяжного подарунка щось, що є його блідою подобою або «карикатурою» на власну мрію.
- **Не потрібно дарувати «стандартні» подарунки**. Подібні презенти свідчать про неухважність або ж формальне ставлення до того, кому вручається подарунок, і, відповідно, навряд чи такий подарунок викличе у людини, яка отримала його, добрі почуття по відношенню до дарувальника.
- **Відмовтеся також від думки піднести «практичний» подарунок** на кшталт інструментів, кухонного приладдя, побутової техніки тощо. Виняток складають ситуації, коли людина сама просить вас про такий подарунок і ви твердо впевнені в тому, що вона буде рада такому презенту.
- **Не намагайтеся економити на подарунку.**

Дана рекомендація зовсім не означає, що ви повинні витратити на подарунки всю зарплатню і тисячний банківський кредит, однак не варто намагатися розшукувати подарунки для дійсно близьких людей у магазинах типу «Все за десять гривень» або ж купувати «китайський аналог» відомого бренду і т.п.

• І, нарешті, не варто при виборі подарунка діяти **«наосліп»**. Постарайтеся подумати про те, що саме хоче отримати близька вам людина, згадайте, які бажання вона висловлювала. І, нарешті, перед походом по подарунки спробуйте з'ясувати, чого саме хочеться вашому другу, колезі чи родичу, і дійте згідно з його бажаннями.

Пам'ятаймо, що **не прийнятно дарувати однакові подарунки** другу, колезі і родичам.

Що подарувати на Новий рік

Усі без винятку, нехай часом і глибоко в душі, бажають отримати новорічні подарунки. Діти з нетерпінням чекають, коли куранти проб'ють дванадцятку і Дід Мороз покладе свої подарунки під ялинку. Як би було просто, якби насправді це було так...

Проте повернімося до реальності: бажання порадувати не тільки своїх чад, а й родичів, колег і друзів в останні тижні кожного року змушує нас носитися по магазинах у пошуках доречних подарунків, судорожно імпровізуючи на тему «Кому і що саме».

Варіантів існує безліч. Звичайно, це може бути парфумерія і косметика, прикраси, книги чи іграшки (і для дорослих, і для дітей), оригінальний одяг або просто коробочка цукерок. Тож давайте, віртуально виділивши зі свого, останнім часом помітно схудлого бюджету, певну суму чесно зароблених грошових знаків, докладніше розглянемо варіанти подарунків. Адже мало просто купити подарунок, потрібно ще зробити так, щоб людина, якій Ви його даруєте, була приємно здивована.

Що дарувати співробітникам на Новий рік

- Новий рік тим добрий, що подарунки можуть бути недорогими, але приємними і корисними. Набір з 4 ялинкових куль – відмінний ва-

ріант для подарунка. У переддень свята колегам дарують також фігурні свічки.

- Нормальна практика дарувати невеликі сувеніри. Співробітників, звичайно, багато, а Ви один, і навряд чи зможете всіх обдарувати парфумованою водою, тим більше, що на колір і смак товариш не всяк.

Купуйте колегам, яким хочете зробити приємне, невеликі фігурки, що символізують Новий рік, що наступає, або фігурки їх зодіакальних знаків. Такий подарунок підкреслить Вашу до них увагу, адже щоб знати, що дарувати кожному, потрібно знати їх зодіакальний знак.

- Для більш близьких колег можна додати до фігурок по невеликій коробочці цукерок ручної роботи (3-5 цукерочок). Вони смачні, красиво і оригінально упаковані і цей подарунок не буде виглядати програтно, тому що цукерки ручної роботи — це не найдешевше задоволення.

- Можна подарувати колегам найголовніший символ Нового року — ялинку. Мініатюрне (20 см) деревце з підставкою буде довго красуватися на столі вашого колеги.

- Зараз стало модним дарувати квіти в горщиках. Чудовий вибір, тим більше на Новий рік, коли жива квітка нагадуватиме про тепле літо.

- Якщо у Вас і Ваших колег все в порядку з почуттям гумору, Новий рік — найбільш вдалий привід пожартувати. Можна зробити невелику газету формату А-4, присвячену всьому вашому дружному робочому колективу. Придумайте їй оригінальну назву, напишіть гумористичні вірші, вигадайте листи читачів з вихваланням та подяками, кілька приємних пліток тощо. Такі подарунки, зазвичай, приймаються з особливою вдячністю і зберігаються багато років.

- Що стосується начальника, то в Новий рік він ні в якому разі не повинен залишитися без подарунка. Простіше за все (і морально, і фінансово) зробити йому колективний подарунок від працівників фірми або відділу. Не забудьте докласти до подарунка листівку з привітаннями

і особистими підписами кожного. Подаруйте дорогу чорнильну ручку у футлярі, якщо начальник чоловік, або настільний кришталевий сувенір, якщо начальник жіночої статі. Мініатюрні дрібниці, що переливаються всіма кольорами веселки, будуть радувати важну керівну особу щодня.

Пам'ятаймо, що як картині потрібна гарна рама, так і подарунок вимагає привабливої упаковки. Святкова упаковка надає подарунку особливу чарівність і настрій. Якщо ви вирішите самостійно упакувати свій подарунок, робіть це оригінально.

Що дарувати приятелям на Новий рік

Тут підійде той же варіант, що і для колег. Приятелі — це не друзі, а просто знайомі Вам люди, з якими Ви іноді перекидається словами, але не перебуваєте в тісних дружніх стосунках.

Що дарувати друзям на Новий рік

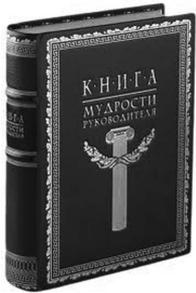
Ось тут потрібно підходити до питання індивідуально. Порадьтеся з родичами друзів, в цьому немає нічого страшного. Найголовніше — не піднести формальний подарунок, а дійсно порадувати друга, побачивши його щасливі очі. Це може бути навіть і парфум, але тоді потрібно заздалегідь акуратно розвідати, якому саме аромату він віддає перевагу; це може бути і комп'ютерна програма чи й сам комп'ютер, однак за умови, що це не загрожує Вам довічною працею на галерах. Найголовніше — щоб Ваш друг не здогадався про приготований сюрприз.

Що дарувати родичам на Новий рік

Дарувати родичам парфум і коробку цукерок, побутові товари чи гроші — поганий смак. При виборі подарунків найближчим людям діє той же принцип, щодо і для друзів. Якщо Ви все ж наважилися подарувати парфуми, додайте щось іще, більш цінне чи оригінальне. Якщо такої можливості немає — зробіть сюрприз для коханого чоловіка: попросіть друзів допомогти Вам прикрасити квартиру, скрізь розвісивши гірлянди та ялинкові іграшки — одним словом, створіть казку.

Що подарувати чоловікам на Новий рік

1. Гаманець, портмоне, органайзер, ручка – милі (іноді дуже дорогі) дрібнички. Інколи трапляється, що жінка не завжди впевнена, на яку суму слід купувати подарунок чоловікові, з яким вона нещодавно познайомилася. У такому разі дані аксесуари будуть ідеальним подарунком для коханого. Дорогі затискачі для купюр – річ просто необхідна для товстосумів. Порадуйте друга-курця дорогою запальничкою: сам він її навряд коли-небудь спроможеться купити, тому буде приємно здивований вашому подарунку.

2. Книга. Незмінно вишуканий класичний подарунок «поза конкуренцією». Читання з бездушного екрану неможливо порівняти з відчуттям читання з паперу та запахом справжніх аркушів. Рівень розвитку поліграфічної промисловості та книговидання здатен задовольнити смак будь-якого, навіть

самого примхливого обранця.

3. Колекція DVD, музичні компакт-диски чудово підійдуть для вашого чоловіка, який проводить частину свого життя біля екрану телевізора з пакетом чіпсів і пляшкою пива. Якщо ж ця частина у нього проходить за комп'ютером чи за кермом, музичні диски з його улюбленою музикою будуть нагадувати йому про найщасливіші моменти його життя (лише у тому випадку, якщо вони подаровані вами).

4. Парфуми (одеколон, туалетна вода). Такі подарунки дарують виключно дуже близьким людям. Не завжди чоловікам подобаються ті аромати, від яких у захваті жінки. Нав'язувати свою думку у святковий день небажано. Якщо Ви ще не встигли разом з ним виховати покоління дітей і онуків, краще поцікавитися, яким саме ароматам він віддає перевагу, або схитрувати і провести невеличку ревізію на полицях у його ванній кімнаті. Ви дізнаєтесь багато корисного.

5. Побутова техніка (кавоварка, мікрохвильовка, тостер тощо) – вдалий презент для чо-

ловіків, які уникають громадських фаст-фудів, живуть без батьків і домробітниць. Також можна подарувати електричну бритву, яка завжди знадобиться.

6. Одяг – прекрасний подарунок для тих представників сильної половини людства, які знають все про все, але при цьому не замислюються про те, як вони виглядають. Їх це просто не хвилює, тому похвалюйтеся ви за них і приведіть їх в людський вигляд, подарувавши теплий светр, шарф тощо, щоб чоловіки виглядали елегантно і модно. До речі, махровий халат – чудовий подарунок для коханого (він навіть не підозрює, наскільки ця річ йому необхідна). Опинитися в обіймах махрового халату, зігрітися і зробити невеликий променад по квартирі, а потім одним помахом руки позбутися його і опинитися в теплом ліжку – що може бути краще?

7. Квитки на концерт (до театру, на футбол, в цирк) або річну передплату на журнал FHM, Mens Health, «Юний натураліст» тощо. Такому подарунку буде радий будь-який меломан, театрал, вболівальник чи латентний казанова. Потрапити на концерт його улюбленої групи або команди було останнім часом його мрією, на передплату ж просто катастрофічно не вистачало часу.

8. Дорогі сигари чи алкоголь. В таких подарунках безліч переваг: ви завжди можете взяти участь у спільному розпиванні і розкурюванні подарованих речей. Постарайтеся не переборщити ні з тим, ні з іншим. Якщо вам вдасться знайти недопалену Черчіллем або Фіделем Кастро сигару і недопиту Квентіном Тарантіно пляшку Crystal, ви перевершите саму себе. Якщо на пошуки ексклюзивних речей бракує часу, просто купіть пляшку гарного червоного вина.

9. Чотириногий подарунок. Багато чоловіків небайдужі до цуценят. Пропозиція, звичайно, ризикована, але якщо ви готові до того, що кохання вашого життя буде гратися з улюбленим песиком, а вигулювати кудлате створіння скоріш за все доведеться Вам, – то вперед, до кінологів.

При підготовці матеріалу використано джерело happy-new-year.com.ua